

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
VASA YRKESHÖGSKOLA
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Mikko Hannula

VELAN VANHENTUMINEN

Liiketalous ja matkailu
2012

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Mikko Hannula
Opinnäytetyön nimi	Velan vanhentuminen
Vuosi	2012
Kieli	suomi
Sivumäärä	55
Ohjaaja	Marjo Nyström

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää lukijalle vanhentumislain mukaiset velan vanhentumisajat, vanhentumisen katkaisutavat, vanhentuneen velan vaikutukset sekä ulosottomenettelyssä tapahtuva niin sanottu velan lopullinen vanhentuminen. Työtäni voidaan sanoa eräänlaiseksi tietopakettiksi velan vanhentumisesta.

Opinnäytetyöni perustuu pääasiassa Hallituksen esitykseen (HE 187/2002) velan vanhentumista koskevan lainsäädännön uudistamisesta, lakiin velan vanhentumisesta sekä oikeuskirjallisuuteen ja oikeustapauksiin. Uusi laki velan vanhentumisesta muutti vanhentumisajan pituutta sekä sen alkamisajankohtaa.

Vanhentumislaille haluttiin selkeyttää velan vanhentumista niin velallisen kuin velkojan kannalta. Varsinkin velallisen asemaa parannettiin lyhentämällä vanhentumisaika kolmeen vuoteen. Vanhentumisajan alkamisajankohta siirrettiin alkamaan siitä, kun velka erääntyy, jolloin vanhentumisaika on helpompi selvittää.

ABSTRACT

Author	Mikko Hannula
Title	Expiration of Debt
Year	2012
Language	Finnish
Pages	55
Name of Supervisor	Marjo Nyström

The goal of this thesis was to explain to the reader when a debt expires, how to check the expiration of a debt, which are the effects of an expired debt and the so-called final expiration of debt in the enforcement procedures. This thesis serves as an information package on the expiration of debt.

This thesis is mainly based on the Government Bill on the Reform Legislation for the Expiration of Debt, the Act for the Expiration of Debt and legal literature and as well as court cases. The new law on 15 August, 2003 changed the length of the expiration date of a debt and the time when the expiration of debt begins.

The aim of the new Act on the Expiration of Debt aims to clarify how a debt expires from the creditor's and the debtor's point of view. Especially the debtor's position was improved by reducing the expiration period to three years. The starting point of the expiration period was moved to start when the debt is due. By doing so the expiration period is easier to determine.

Keywords	Expiration of Debt, Expiration Period, Breaking the Expiration of Debt, Final Expiration of Debt, Debtor, Creditor
----------	--

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	3
2	VANHENTUMISLAIN SOVELTAMISALASTA	5
3	VANHENTUMISAIKA.....	7
	3.1 Yleinen vanhentumisaika.....	7
	3.2 Toissijainen vanhentumisaika.....	7
	3.3 Ulosottoperusteen vanhentumisaika	9
	3.4 Erityinen vanhentumisaika.....	11
	3.5 Talletusten vanhentumattomuus	11
4	VANHENTUMISAJAN ALKAMISAJANKOHTA	12
	4.1 Vanhentumisajan alkamisajankohta, kun eräpäivästä on sovittu.....	12
	4.2 Vanhentumisajan alkamisajankohta, kun eräpäivästä ei ole sovittu.....	13
	4.3 Korvausvelan vanhentumisajan alkamisajankohta ja enimmäisaika	13
	4.4 Toissijaisen vanhentumisajan alkamisajankohta	15
5	VANHENTUMISEN KATKAISEMINEN	17
	5.1 Vapaamuotoinen katkaiseminen	17
	5.1.1 Sopimus maksujen tai vakuuden järjestelystä.....	19
	5.1.2 Velallisen suoritus tai velan tunnustus.....	20
	5.1.3 Velkojan vaatimus.....	21
	5.2 Oikeudellinen katkaiseminen.....	22
	5.2.1 Katkaisu tuomioistuimessa.....	22
	5.2.2 Katkaisu muussa toimielimessä kuin tuomioistuimessa	23
	5.2.3 Julkisen haasteen, konkurssin tai muun maksukyvyttömyysmenettelyn vaikutus velan vanhentumisen katkaisuun 23	
	5.2.4 Katkaisu ulosottomenettelyssä	25
	5.2.5 Vanhentumisen keskeytyminen	26
	5.2.6 Tilanteita, joissa ei voida käyttää oikeudellisia katkaisumenetelmiä.....	28

5.3	Vanhentumisen katkaisemisen vaikutukset	28
6	VANHENTUMINEN YHTEISVELKASUHTEISSA	31
6.1	Useita velallisia vastuussa samasta velasta.....	31
6.2	Vanhentuminen yhden velallisen osalta.....	31
6.3	Takautumisoikeuden vanhentuminen	32
7	VANHENTUMISEN HUOMIOON OTTAMINEN	34
7.1	Vanhentumisen huomioon ottaminen tuomioistuimessa tai muussa viranomaismenettelyssä.....	34
7.2	Vanhentumisen huomioon ottaminen ulosottoviranomaisessa.....	34
8	VELAN LOPULLINEN VANHENTUMINEN	35
8.1	Täytäntöönpanokelpoisuuden määräaikaisuus.....	35
8.2	Määräajan laskeminen	36
8.3	Määräajan jatkaminen	37
8.4	Määräajan jatkamista koskeva tuomio.....	39
8.5	Velan lopullinen vanhentuminen	40
9	VANHENTUMISEN VAIKUTUKSET	41
9.1	Suoritusvelvollisuuden lakkaaminen	41
9.2	Kuittaus ja maksun peräytyminen.....	43
9.2.1	Yleistä kuittauksesta.....	43
9.2.2	Vanhentuneen velan käyttö kuittauksessa.....	44
9.2.3	Maksun peräytymisen vaikutus velan vanhentumiseen	45
9.3	Vakuusoikeus	46
9.3.1	Vakuuden vaikutus velan vanhentumiseen	46
9.3.2	Omistuksenpidätys- ja takaisinottoehdot	46
9.4	Maksukyvyttömyysmenettely	48
9.4.1	Konkurssi	48
9.4.2	Maksuohjelma.....	48
10	YHTEENVETO	50
	LÄHTEET.....	54

1 JOHDANTO

Mielenkiintoni velan vanhentumiseen heräsi ollessani työharjoittelussa Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan ulosottovirastossa, jossa olin tekemisissä vanhentumiskysymyksen parissa lähes päivittäin. Velan vanhentumisaika vaikuttaa niin velallisen kuin velkojan toimintaan velkasuhteessa, minkä takia onkin tärkeä tietää vanhentumisesta ja sen katkaisukeinoista. Opinnäytetyöni tavoitteena onkin antaa kattava kuva erilaisista vanhentumisajoista ja niiden alkamisajankohdista, sekä siitä kuinka velan vanhentumisen pystyy katkaisemaan. Halusin myös selvittää sekä vanhentumisen katkaisun vaikutuksia että vanhentuneen velan vaikutuksia, ja ottaa työhöni mukaan ulosottomenettelyssä tapahtuvan velan lopullisen vanhentumisen, koska vanhentumislaissa on selvästi viitattu kyseiseen lainkohtaan ulosottokaareissa.

Työni perustuu lakiin velan vanhentumisesta (728/2003), hallituksen esitykseen (HE 187/2002) velan vanhentumisesta ja aiheeseen liittyvään oikeuskirjallisuuteen sekä korkeimman oikeuden ennakkopäätöksiin. Vanhentumislaki korvasi sitä edeltäneen vanhentumisasetuksen ja samalla uudistettiin sekä korvattiin monta erityissäännöstä velan vanhentumisesta. Tällä tavalla vanhentumislaista tuli soveltamisalaltaan laajempi ja yhtenäisempi. Vanhentumislaki on yleislaki, jota voidaan soveltaa niin rahavelkoihin kuin velkoihin, jotka koskevat tavaraa tai palveluita. Rahavelat ovat kuitenkin selvästi suurin velkojen ryhmä. Vanhentumislakia ei kuitenkaan sovelleta veroihin ja julkisiin maksuihin, rikosten seuraamuksiin, eläke- ja sosiaalilainsäädännön tai lakisääteisten vakuutusten perusteella maksettaviin korvauksiin eikä etuuksiin tai elatusapuihin. Vanhentumislain säätämällä haluttiin selventää velkasuhteiden kestoa ja vanhentumisajan alkamisajankohtaa sekä parantaa velallisen asemaa, mutta kuitenkin säilyttää velkojan riittävä mahdollisuus periä velkaa.

Työssäni tarkastelen yleistä vanhentumisaikaa, toissijaista vanhentumisaikaa sekä sitä, miten tuomion tai muun ulosottooperusteen antaminen vaikuttaa vanhentumisaikaan. Velan erääntymispäivä vaikuttaa niin vanhentumisajan alkamisajankohtaan kuin siihen, kumpaa vanhentumisaikaa sovelletaan. Velkoja tai velallinen

pystyy katkaisemaan velan vanhentumisen vapaamuotoisesti tai oikeudellisesti. Yleensä intressi katkaista velan vanhentuminen on velkojalla. Oikeudellisen katkaisutoimen jälkeen vanhentuminen on keskeytyneenä vireilläoloajan, jonka jälkeen alkaa kulua uusi, yleensä entisen pituinen vanhentumisaika. Vanhentumislaisissa ei ole säännelty enimmäisaikaa velan voimassaololle, minkä johdosta velkoja voi käytännössä pitää velkasuhdetta voimassa ikuisesti katkaisemalla velan vanhentumisen ajoissa. Ulosottokaassa kuitenkin säädetään velan lopullisesta vanhentumisesta, joka koskee ulosottoteitse perittävää velkaa. Kun ulosottokaassa määrätty määräaika kuluu umpeen, velka vanhenee, jolloin sovelletaan vanhentumislain mukaisia säännöksiä vanhentuneesta velasta.

2 VANHENTUMISLAIN SOVELTAMISALASTA

Vanhentumislaki on velvoitteiden vanhentumista koskeva yleislaki, jota sovelletaan niin rahavelkoihin kuin muihin velvoitteisiin. Laissa velka on määritelty tarkoittamaan sekä rahavelkaa että muita velvoitteita. Tarkemmin eriteltynä vanhentumislakia sovelletaan velvoitteisiin, jotka koskevat rahaa, tavaraa, palveluita tai muita suorituksia. (Saarnilehto 2004: 14.)

Vanhentumislakia ei sovelleta kuitenkaan kaikkiin velvoitteisiin. Poikkeuksista on säädetty vanhentumislain 1 §:n 2 momentissa. Poikkeuksia on neljä. Vanhentumislakia ei sovelleta veroon, julkiseen maksuun tai muuhun rahasaamiseen, joka saadaan periä ulosottoimin ilman tuomiota tai päätöstä. Muulla rahasaamisella tarkoitetaan maksua, jossa velkojana on yleensä julkisyhteisö. Myös lakisääteisiin vakuutuksiin perustuvat maksut lukeutuvat muihin rahasaamisiin. (Saarnilehto 2004: 14–15.)

Toiseksi vanhentumislakia ei sovelleta sakkoon, menettämisseuraamukseen tai muuhun rikollisoikeudelliseen seuraamukseen taikka uhkasakkoon tai teettämis- ja keskeyttämishkaan. Kaikista näistä rikosoikeudellisista seuraamuksista on säädetty omat erityiset vanhentumisajat rikoslain 8 luvussa. (Saarnilehto 2004: 15.)

Kolmanneksi vanhentumislakia ei sovelleta eläkkeeseen, korvaukseen, tukeen tai muuhun etuuteen, jota maksetaan eläke- tai sosiaalilainsäädännön nojalla, lakisääteisen vakuutuksen perusteella tai julkisista varoista. Tämän poikkeuksen piiriin kuuluvat kansaneläke, ansaintaeläke, tapaturmavakuutuslain mukainen korvaus, työttömyysturva, valtion rikosvahinkolain nojalla suorittamat korvaukset, lapsilisä, asumistuki ja toimeentulotuki. Lakisääteisillä vakuutuksilla tarkoitetaan liikennevakuutusta ja potilasvakuutusta. (Saarnilehto 2004: 15.)

Neljänneksi vanhentumislakia ei sovelleta lapsen elatuksesta annetussa laissa tarkoitettuun elatusapuun ja kunnan takautumissaatavaan, joka perustuu elatusturvalain nojalla suoritettavaan elatustukeen. Näiden vanhentumisesta on säädetty erik-

seen, minkä takia ne on jätetty vanhentumislain soveltamisalan ulkopuolelle.
(Saarnilehto 2004: 16.)

3 VANHENTUMISAIKA

3.1 Yleinen vanhentumisaika

Vanhentumislain 4 §:n mukaan yleinen vanhentumisaika on kolme vuotta, joka on ollut myös kuluttajasaatavien vanhentumisaikana vuodesta 1994. Yleinen vanhentumisaika on tarkasti ottaen ensisijainen vanhentumisaika, koska vanhentumislaisissa on säädetty myös toissijaisesta vanhentumisajasta. (Saarnilehto 2004: 17.)

Samalla kun vanhentumisaika lyheni, sen alkamisajankohta siirrettiin myöhemmäksi. Vanhentumisaika alkaa kulua siitä, kun velka erääntyy tai kun velkoja voi esittää maksuvaatimuksen velalliselle. Vanhentumisajan alkamisajankohdasta säädetään vanhentumislain 5-7 §:ssä (ks. luku 4). (HE 187/2002.)

Vanhentumisaika voidaan katkaista. Velkoja voi siis periä velkaansa velalliselta kauemmin kuin kolme vuotta. Hänen on kuitenkin katkaistava vanhentuminen kolmen vuoden kuluessa vanhentumislain 10 ja 11 §:ssä säädettyin katkaisukeinoin. Katkaisusta alkaa kulua uusi, yleensä entisen pituinen vanhentumisaika. (ks. luku 5). (HE 187/2002.)

Huomion arvoista vanhentumisajassa on se, että velan korko, viivästyskorko ja muut liitännäissuoritukset sekä pääoman lyhennys ja muut osasuoritukset vanhentuvat samassa kolmen vuoden vanhentumisajassa kuin päävelka, mutta itsenäisesti. Liitännäis- ja osasuoritukset siis vanhentuvat itsenäisesti, mutta kuitenkin viimeistään silloin, kun päävelka vanhentuu. Päävelan vanhennuttua mitkään liitännäis- ja osasuoritukset eivät ole enää voimassa. (Saarnilehto 2005: 149.)

3.2 Toissijainen vanhentumisaika

Vanhentumislain 5-7:ssä säädetty vanhentumisajat eivät kata kaikkia velvoitteita, minkä vuoksi vanhentumislakiin on säädetty toissijainen kymmenen vuoden vanhentumisaika. Siitä säädetään vanhentumislain 8 §:ssä. Toissijainen vanhentumisaika voidaan katkaista samalla tavalla kuin yleinen vanhentumisaika. Toissijaisen vanhentumisajan sijasta sovelletaan yleistä kolmen vuoden vanhentumisaikaa, jos toissijainen velka eräännytetään maksettavaksi velkojan vaatimuksesta tai muusta

syystä. Juuri eräännyttäminen mahdollistaa kyseisen muutoksen vanhentumisajassa. (Saarnilehto 2004: 18.)

Toissijaista vanhentumisaikaa voidaan soveltaa velkaan, jonka eräpäivää ei ole ennalta määrätty. Velka on silloin voimassa toistaiseksi. Tällaisia velkoja ovat esimerkiksi toistaiseksi myönnetyt limiittiluotot, yritysten tietyt pääomaluotot, sekä perheenjäsenten keskinäiset velat, joissa ei ole sovittu takaisinmaksusta. Vanhentumisaika voi vaihdella limiittiluotoissa. Vanhentumisaika muuttuu kolmesta vuodesta kymmeneen vuoteen, jos eräpäivästä luovutaan, jolloin velka jää toistaiseksi voimaan. Jos velkoja vaatii maksettavalle velalle eräpäivää ja velallinen sen hyväksyy, vanhentumisaika lyhenee kymmenestä vuodesta kolmeen vuoteen. (Saarnilehto 2004: 18.)

Säännöstä voidaan soveltaa myös ehdollisiin velkoihin, kuten takuusitoumukseen. Takuunantaja on vastuussa takuunsa mukaisesti, jos takuun saaja vaatii häneltä suoritusta. Tämän vuoksi takuun vanhentumiseen sovelletaan kymmenen vuoden vanhentumisaikaa. (HE 187/2002.)

Takaussitoumus on myös rinnastettavissa vanhentumislain 8 §:ssä tarkoitettuihin ehdollisiin velkoihin, joiden maksuaika ei ole ennalta tiedossa. Takaussitoumuksen vanhentumisaika on kymmenen vuotta, joka alkaa kulua takauksen antamisesta. Velan eräännyttämisen jälkeen, vanhentumisaika kuitenkin muuttuu kolmeksi vuodeksi. (Uitto 2009: 150.)

Kymmenen vuoden vanhentumisaikaa sovelletaan myös muihin kuin rahasuorituksiin. Velan eräpäivää ei kuitenkaan saa olla määrätty, eikä velka saa olla vastike vastapuolen suorituksesta. Muita kuin rahavelvoitteita, jotka vanhenevat kymmenessä vuodessa, ovat esimerkiksi positiiviset velvoitteet, jotka tarkoittavat toimintaa, kuten työn tekemistä, sekä negatiiviset velvoitteet, jotka tarkoittavat tekemättä jättämistä ja sallimista. Positiivinen suoritus voidaan tulkita velvoitteen tunnustamiseksi, jolloin vanhentuminen katkeaa, kun taas negatiivinen velvoite ei katkaise vanhentumista. Esimerkiksi velallisen pysymistä passiivisena ei tulkita velan tunnustamiseksi. (Saarnilehto 2004: 19.)

3.3 Ulosottoperusteen vanhentumisaika

Ulosottoperusteen vanhentumisaika on viisi vuotta. Vanhentumisaika muuttuu viideksi vuodeksi sen jälkeen, kun velasta on annettu lainvoimaiseksi tullut tuomio, tai muu ulosottoperuste, joka voidaan panna täytäntöön kuin lainvoimainen tuomio. (HE 187/2002.)

Ulosottoperusteen lainvoimaisuudella tarkoitetaan sitä, että ulosottoperusteeseen ei voida hakea muutosta muutoksenhakukeinoin, esimerkiksi valittamalla käräjäoikeuden päätöksestä hovioikeuteen. Ulosottoperusteesta on siis tullut lopullinen. Ulosottoperuste voi lainvoimaiseksi tulon jälkeen kuitenkin tulla kumotuksi tai muutetuksi ylimääräisen muutoksenhaun johdosta, mutta nämä ovat hyvin harvinaisia. Ylimääräisiä muutoksenhakukeinoja ovat esimerkiksi tuomiovirhekantelu tai lainvoimaisen tuomion purkaminen. (Linna – Leppänen 2003: 98.)

Ulosottoperusteet ovat tuomioistuimen tai muun viranomaisen vahvistamia. Ulosottokaaren 2 luvun 2 §:ssä on lueteltu ulosottoperusteeksi kelpaavat asiakirjat tyhjentävästi. Asiakirja, jota ei löydy luettelosta, ei ole ulosottoperuste. (Linna – Leppänen 2003: 79.)

Ulosottoperusteita ovat ensinnäkin tuomioistuimen riita- tai rikosasiassa antamat tuomiot. Tuomioistuimella tarkoitetaan yleisiä tuomioistuimia, joita ovat käräjäoikeus, hovioikeus ja korkein oikeus, sekä erityistuomioistuimia, joita ovat esim. työtuomioistuin ja markkinaoikeus. Tuomioistuimen antaman ratkaisun ei tarvitse olla tuomio, vaan myös muut ratkaisut, kuten päätös, määräys tai sovinto, ovat ulosottoperusteita. (Linna – Leppänen 2003: 79–80.)

Toiseksi ulosottoperuste voi olla tuomioistuimen antama turvaamistoimipäätös, joka voi olla väliaikainen, eli vastapuolta kuulematta saatu tai lopullinen. Turvaamistoimella tarkoitetaan takavarikkoa, joka on määrätty velkojan velan tai paremman oikeuden turvaamiseksi tai muu toimenpide, joka on määrätty velkojan muun oikeuden turvaamiseksi. (Linna – Leppänen 2003: 86–88.)

Kolmanneksi ulosottoperuste voi olla välimiesmenettelyssä annettu välitystuomio tai välimiesten vahvistama sovinto. Välitystuomiota ei voida panna täytäntöön

ilman tuomioistuimelta haettavaa täytäntöönpanoa. Sen jälkeen, kun tuomioistuimelta on saatu myönteinen päätös, ulosottoviranomainen voi panna välitystuumion täytäntöön. (Linna – Leppänen 2003: 88–89.)

Neljänneksi ulosottooperuste voi olla osamaksukauppalain mukainen osamaksukauppaa koskeva ulosottomiehen tilityspöytäkirja, elatusturvalain mukainen sosiaaliviranomaisen vahvistama elatusapusopimus sekä sellainen sitoumus tai saamistodiste, jonka täytäntöönpanosta ulosottokaaren mukaisessa järjestyksessä säädetään muussa lähinnä yksityisoikeudellisessa laissa. (Linna – Leppänen 2003: 89–90.)

Viidenneksi ulosottooperuste voi olla hallintotuomioistuimen tai muun viranomaisen päätös hallintolainkäyttöasiassa. Hallintotuomioistuimilla tarkoitetaan hallinto-oikeuksia ja korkeinta hallinto-oikeutta, sekä erityistuomioistuimia, joita ovat esim. vakuutus oikeus ja markkinaoikeus. Muulla viranomaisella tarkoitetaan muuta kuin tuomioistuimeksi järjestettyjä hallintolainkäyttöelimiä. Muun viranomaisen pitää antaa päätös muutoksenhakuasteena eikä ensimmäisen asteen hallintoviranomaisena hallintomenettelyssä. (Linna – Leppänen 2003: 91.)

Kuudenneksi ulosottooperusteita voivat olla hallintopäätökset, joita ovat esim. valtioneuvoston, ministeriön, valtion keskushallintoon kuuluvan viraston ja lääninhallituksen päätökset. Valtion keskushallintoon kuuluvia virastoja ovat esimerkiksi kilpailuvirasto sekä patentti- ja rekisterihallitus. Viranomaisen päätöksen pitää olla hallinto-oikeudellisesti sitova, täytäntöönpanokelpoinen ratkaisu. Pelkkä kannotto asiaan ei riitä. Kaikkien muiden kuin edellä mainittujen hallintopäätösten ulosottokelpoisuus edellyttää, että siitä on säädetty erikseen laissa. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että julkisoikeudellisessa laissa, kuten laissa holhoustoimesta, on säännös päätöksen täytäntöönpanosta ulosottolain mukaisesti tai lainvoimaisen tuomion mukaisesti. Niin hallintolainkäyttöpäätöksissä kuin hallintopäätöksissä on oltava ulosottolain soveltamisalaan kuuluva velvoite ja sen täytäntöönpanon on edellytettävä ulosottolain mukaisia toimia. (Linna – Leppänen 2003: 92–94.)

3.4 Erityinen vanhentumisaika

Erityisellä vanhentumisajalla tarkoitetaan vanhentumislain 2 §:n 1 momentin mukaan sitä, että velan vanhentumiseen sovelletaan erityissäännöksiä vanhentumislain sijaan. Erityiset vanhentumisajat ovat joskus yleistä kolmen vuoden vanhentumisaikaa lyhyempiä, kuten shekkilain 52 §, jonka mukaan shekkivelallisiin kohdistuva saamisoikeus vanhentuu kuuden kuukauden kuluttua esittämisajan päättymisestä. Jotkut erityiset vanhentumisajat ovat yhtä pitkiä kuin vanhentumislaisissa, kuten rikosvahinkolain 25 §, jonka mukaan korvausta on haettava kirjallisesti kolmen vuoden kuluessa siitä, kun korvausasiassa annettiin lainvoimaiseksi tullut tuomio, tai jos asiaa ei ole käsitelty tuomioistuimessa, kymmenen vuoden kuluessa rikoksen tekemisestä. (Laki velan vanhentumisesta 2 § 728/2003.)

Vanhentumislakia sovelletaan vanhentumisen katkaisun sekä katkaisemisen ja vanhentumisen oikeusvaikutusten osalta, mikäli erityissäännöksessä ei ole määrätty toisin. Eri lakeihin perustuvia vanhentumisaikoja ei siten sovelleta samanaikaisesti, vain yksi vanhentumisaika on voimassa kerrallaan. Erityissäännöksen mukaisia vanhentumisaikoja ei noudateta enää sen jälkeen, kun velasta on annettu tuomio tai muu ulosottoperuste. Sen jälkeen sovelletaan aina vanhentumislain säännöksiä. (HE 187/2002.)

3.5 Talletusten vanhentumattomuus

Talletuspankin vastaanottamat talletukset tai muut yleisöltä otetut ja vaadittaessa takaisin maksettavat varat tai niistä maksettavat korot eivät vanhennu. Talletusten vanhentumattomuudella halutaan suojata tallettajia. Talletusten vanhentumattomuus ei koske arvopapereita, kuten joukkovelkakirjalainoja, joissa lyhennysten ja korkojen eräpäivät on ennalta määrätty. Niihin sovelletaan yleistä kolmen vuoden vanhentumisaikaa. (Saarnilehto 2004: 19.)

4 VANHENTUMISAJAN ALKAMISAJANKOHTA

4.1 Vanhentumisajan alkamisajankohta, kun eräpäivästä on sovittu

Vanhentumislain 5 §:n 1 momentin mukaan vanhentumisaika alkaa kulua eräpäivästä, jos eräpäivä on velallista sitovasti ennalta sovittu. Vanhentumislain 5 §:ssä käytetään samaa sanontaa kuin korkolain 5 §:n 1 momentissa, jolloin sen tulkinnaan voidaan tukeutua, kun tutkitaan sitä, milloin eräpäivää pidetään ennalta määrättyinä. (HE 187/2002.)

Ennalta sovittujen luottosopimusten koron tai osasuorituksen maksupäivät ovat laissa tarkoitettuja eräpäiviä, jotka sitovat velallista. Eräpäivä voi myös perustua velallisen ja velkojan väliseen käytäntöön tai lakiin, kuten esim. asuinhuoneiston vuokrauksesta annetun lain 34 §. Jos maksulle on sovittu määräaika, on määräajan viimeinen päivä vanhentumislain mukainen eräpäivä. Tämä ei kuitenkaan aina pidä paikkaansa, esimerkiksi velkojan yksipuolisesti määräämä laskun eräpäivä ei ole velallista ennalta sitova. (Saarnilehto 2004:21.) Eräpäivän ei kuitenkaan tarvitse olla määrätty alkuperäisessä sopimuksessa, vaan eräpäivästä voidaan myös sopia sopimussuhteen aikana (HE 187/2002.).

Vanhentumislain 5 §:n 2 momentissa säädetään tilanteista, joissa ennalta sovittu velka eräännytetään sopimusrikkomuksen takia tai muun syyn johdosta. Ennen eräpäivää eräännytetyn velan edellytyksenä on se, että osapuolet ovat sopineet eräännyttämistoimista sopimusta tehdessään. Vanhentumisaika ei ala kulua ennen kuin velka on eräännyttämistoimien johdosta erääntynyt. Eräännyttämistoimia ovat velan irtisanominen ja velkojan vaatimus laiminlyönnin perusteella. Vanhentumisaika alkaa kulua, kun velka on erääntynyt, velkoja on vedonnut maksuviihästyksen ja sopimusosapuolten kesken sovittu irtisanomisaika on kulunut umpeen. Ilman velkojan vaatimusta se ei kuitenkaan eräänny. (HE 187/2002; Saarnilehto 2004: 22.)

4.2 Vanhentumisajan alkamisajankohta, kun eräpäivästä ei ole sovittu

Vanhentumislain 6 §:ssä säädetään kauppahinnan tai muun vastikkeen vanhentumisajan alkamisesta, kun eräpäivää ei ole ennalta sovittu. Vanhentuminen alkaa silloin, kun velkoja on täyttänyt oman suoritusvelvollisuutensa. Esimerkiksi irtaimen kaupassa vanhentuminen alkaa kuluu, kun myyjä on luovuttanut myymänsä esineen ostajalle ja palveluiden hankinnassa, kun palveluiden tarjoaja on täyttänyt sopimuksen mukaiset velvollisuutensa. Vanhentuminen ei siis riipu siitä, milloin lasku on lähetetty tai velka eräännytetty. Luottoihin, jotka eivät välittömästi liity kauppaan tai muuhun suoritusvelvollisuuteen, ei sovelleta vanhentumislain 6 pykälää. (HE 187/2002.)

Ostavan osapuolen maksuvelvollisuus edellyttää, että myyvä osapuoli on tehnyt oikean suorituksen. Viivästys- ja virhetilanteissa ostajalla on oikeus pidäytyä maksusta. Pidätetyn kauppahinnan vanhentuminen alkaa vasta silloin, kun kaupan suoritusvelvollisuus on täyttynyt myyjän toimesta. (HE 187/2002.)

4.3 Korvausvelan vanhentumisajan alkamisajankohta ja enimmäisaika

Korvausvelan vanhentumisajan alkamisesta ja enimmäisajasta säädetään 7 §:ssä. Kolmen vuoden vanhentumisaika alkaa kuluu siitä, kun velkoja pystyy esittämään maksuvaatimuksen velalliselle. Velkojan täytyy tietää vahingon syntymisestä ja velasta vastuussa olevasta henkilöstä, ennen kuin hän pystyy esittämään vaatimuksen. (HE 187/2002.) Vahingonkorvausvelan vanhentumisajan alkamisajankohtaan sovelletaan kuitenkin vanhentumislain 5 §:ää, mikäli vahingonkorvausvelalle on sovittu eräpäivä. Korvausvelan vanhentumisajan enimmäisaika on 10 vuotta, jota tarvitaan siksi, että kyse on veloista, jotka on vaadittaessa maksettava, ja jotka eivät voi olla ikuisesti voimassa. (Saarnilehto 2004: 23.)

Hyvitykseen tai korvaukseen perustuvan sopimusrikkomuksen vanhentumisaika alkaa siitä, kun ostaja havaitsee virheen tai puutteen kaupan kohteessa tai kun hänen olisi pitänyt se havaita. Jos saapuvassa tavarassa huomataan virhe vastaanotavan osapuolen tekemässä tarkastuksessa, alkaa vanhentumisaika kuluu silloin,

kun tarkastus on tehty ja virhe huomattu. Piilevän virheen kohdalla vanhentumisaika alkaa virheen ilmenemisestä. (Aurejärvi – Hemmo 2007: 129–130.)

Asiamiehen, edustajan tai muun toimeksisaajan tekemään virheeseen tai laiminlyöntiin perustuvan vahingonkorvaussaatavan vanhentumisaika alkaa kulua tilityksestä. Tilityksen tiedoista on käytävä ilmi vahingonkorvauksen peruste; jos se ei käy ilmi, alkaa vanhentuminen päämiehen havaitsemasta virheestä tai siitä, kun hänen olisi pitänyt se havaita. Tilityksen ajankohdalla ei ole merkitystä. (Saarnilehto 2005: 151.)

Kolmannessa kohdassa on säädetty sopimussuhteen ulkopuolella aiheutuneen vahingonkorvauksen vanhentumisesta, joita ovat esimerkiksi henkilövahingot. Vahinkoa kärsinyt ei aina tiedä tekijää, minkä vuoksi vanhentumisaika alkaa siitä, kun vahingonkärsijä saa tietää tai hänen olisi pitänyt tietää tekijästä ja vahingosta. Jos yhdestä teosta on aiheutunut useampia vahinkoja, vanhentuu korvaus jokaisen vahingon kohdalla erikseen. (Saarnilehto 2004: 25.)

Vahinkoa kärsineellä on tiettyjä selonottovelvollisuuksia. Omaisuuden huolenpito ja valvonta on järjestettävä siten, että omistaja saa tiedon omaisuuden vahingoittumisesta, myös omaisuuden osalta, joka ei ole jatkuvasti käytössä. Henkilövahingonkärsijän on taas hakeuduttava asianmukaiseen hoitoon silloin, kun oireet vaativat hoitoa. Jos vahingonkärsijä laiminlyö selvittämisvelvollisuuttaan, alkaa vanhentumisaika kuitenkin kulua siitä hetkestä, jolloin tieto vahingosta olisi saatu asianmukaisilla toimilla. (Aurejärvi – Hemmo 2007: 131.)

Neljännessä kohdassa on kyse perusteettoman edun palautuksesta. Vanhentumisaika alkaa näissä tapauksissa siitä, kun palautukseen oikeutettu on saanut tietää tai hänen olisi pitänyt tietää erehdyksessä tehdystä maksusta, sopimuksen pätemättömyydestä tai muusta edun palautuksen perusteena olevasta tapahtumasta ja perusteettoman edun saajasta. (Saarnilehto 2004: 26.)

Vanhentumisajan alkaminen saattaa kestää pitkään, koska vanhentuminen ei ala kulua ennen kuin edellä mainitut ehdot täyttyvät. Tämän vuoksi vanhentumislain 7 §:n 2 momentissa on säädetty kymmenen vuoden enimmäisaika, jonka kuluessa

vanhentumislain 7 §:n 1 momentin kohdissa tarkoitettuihin korvauksiin on viimeistään vedottava. Sopimussuhteissa tämä aika alkaa kulua virheellisen suorituksen tekemisestä tai muusta sopimusrikkomuksesta, kun taas vahingonkorvauksessa vahinkoon johtaneesta tapahtumasta. Perusteettoman edun palautuksessa vanhentumisaika alkaa siitä, kun virhemaksu tai muu palautettava suoritus on tehty. Vanhentuminen katkeaa, kun korvausvaatimus on esitetty, ja siitä alkaa kulua uusi kolmen vuoden vanhentumisaika. (HE 187/2002.)

Henkilö- ja ympäristövahinkoihin ei sovelleta vanhentumislain 7 §:n 2 momentin enimmäisaikaa, koska vahingon suuruus voi ilmetä vasta enimmäisajan kuluttua. Vahingonkärsijöitä tuleekin suojata oikeudenmenetyksiltä, jotka eivät johdu heidän omasta laiminlyönnistään tai passiivisuudestaan. Henkilövahingoilla tarkoitetaan fyysisen tai henkisen terveydentilan häiriöitä. Ympäristövahingoilla tarkoitetaan veden, ilman tai maaperän pilaantumista tai melua, säteilyä tai hajua, joka on aiheutunut tietyllä alueella harjoitetusta toiminnasta. (HE 187/2002; Saarnilehto 2004: 26.)

Vanhentumislain 7 §:n 3 momentin mukaan rikoksesta johtuva velka ei vanhene vanhentumislain mukaan niin kauan kuin syyte voidaan nostaa tai asia on vireillä tuomioistuimessa. Velan vanhentuminen on kytkeyty syyteoikeuden vanhentumiseen, joka vanhentuu rikoslain 8 §:n mukaan kahdessa, viidessä, kymmenessä tai kahdessakymmenessä vuodessa riippuen rikoksen ankarimmasta rangaistuksesta. Elinkautinen vapausrangaistus ei vanhene koskaan. Kun syyte nostetaan, katkeaa syyteoikeuden vanhentuminen, minkä jälkeen syyteoikeus ei voi enää vanhentua. Rangaistuksen tuomitsemiselle säädetty määräaika voi kuitenkin päättyä, mikä estää asian käsittelyn tuomioistuimessa. (HE 187/2002.)

4.4 Toissijaisen vanhentumisaajan alkamisajankohta

Toissijaisen vanhentumisaajan alkamisajankohdasta säädetään vanhentumislain 8 §:ssä. Toissijainen vanhentumisaika alkaa kulua velan oikeusperusteen syntymisestä eli sinä päivänä, kun osapuolet ovat tehneet sopimuksen velan annosta. Toissijainen vanhentumisaika on kymmenen vuotta. (Saarnilehto 2005: 152–153.)

Korkein oikeus on antanut päätöksen asiassa, joka koskee vanhentumislain 8 §:n mukaista kymmenen vuoden vanhentumisajan alkamisajankohtaa.

KKO:2010:66

Avopuolisot A ja B olivat 12.9.1997 ostaneet kiinteistön käytettäväksi heidän yhteisenä kotinaan. Lainhuuto kiinteistöön oli myönnetty puoliksi kummallekin. A oli rahoittanut valtaosan kauppahinnasta. B oli kuollut 6.10.2006. A vaati 27.7.2007, että B:n kuolinpesä velvoitetaan suorittamaan hänelle perusteettoman edun palautusta. Avopuolisoiden tarkoituksena oli ollut, ettei kyseistä velkaa makseta avoliiton jatkuessa. Vanhentumislain 8 §:n 1 momentissa tarkoitettu kymmenen vuoden vanhentumisaika ei ollut kulunut umpeen ennen maksuvaatimuksen esittämistä. A:n palautussaatava ei siten ollut lakannut vanhentumisen johdosta. (Ään.)

Laki velan vanhentumisesta 8 § 1 momentti

5 VANHENTUMISEN KATKAISEMINEN

Vanhentumisen katkaisulla tarkoitetaan velan uudistamista velkasuhteen osapuolten eli velkojan ja velallisen toimin. Kun velan vanhentuminen katkaistaan, alkaa kulua uusi, yleensä edellisen vanhentumisajan mittainen vanhentumisaika. Vanhentumislaisissa katkaisutoimet on jaettu vapaamuotoisiin katkaisutoimiin sekä oikeudellisiin katkaisutoimiin. (Aurejärvi & Hemmo 2007: 133–134.)

Velan vanhentumisen katkaisuvaikutus syntyy vasta silloin, kun vastapuoli saa tiedon katkaisutoimesta. Yhteisvelkasuhteissa katkaisutoimi on toimitettava jokaiselle yhteisvelalliselle erikseen. Tiedonsaannin on tapahduttava ennen vanhentumisajan umpeutumista. Asiakirjan tai muun tallenteen päiväyksellä tai lähettämishetkellä ei ole merkitystä. Muistutuskirjeen lähettäjä omaa riskin siitä, että kirje on ajoissa vastaanottajalla. (HE 187/2002.)

Vanhentumislain 12 §:n 2 momentin mukaan velan vanhentumisen katkaiseminen katkaisee myös siihen liittyvien korkojen ja muiden liitännäissuoritusten vanhentumisen. Liitännäissuorituksia ei siis tarvitse erikseen yksilöidä katkaisutoimessa. Kyseinen säännös ei koske vanhentumislain 12 §:ssä mainittuja osasuorituksia, kuten vuokraeriä. Niiden vanhentuminen pitää katkaista aina erikseen. (Laki velan vanhentumisesta 12 § 728/2003.)

5.1 Vapaamuotoinen katkaiseminen

Vanhentumislain 10 §:ssä säädetään vanhentumisen vapaamuotoisista katkaisutoimista. Vanhentumisen voi katkaista monella eri tavalla, joita ovat maksujen järjestelystä sopiminen, velan suoritus velallisen osalta ja velkojan vaatimus velan suorittamisesta tai siitä muistuttaminen. Velkojan on voitava näyttää riitatilanteissa, milloin vanhentuminen on katkaistu, minkä vuoksi katkaisu kannattaa tehdä siten, että se on myöhemmin todennettavissa. Vapaamuotoisessa katkaisemisessa toimenpiteet voidaan tehdä suullisesti tai kirjallisesti. Onnistuneen katkaisutoimen edellytyksenä on kuitenkin se, että joko velkoja tai velallinen suorittaa katkaisun ja toinen osapuoli saa siitä tiedon. (Laki velan vanhentumisesta 10 § 728/2003.)

Vapaamuotoisen vanhentumisen katkaisun onnistumisen edellytyksenä on vanhentumislain 10 §:n 2 momentissa säädetty vaatimus velan yksilöinnistä. Vanhentuminen katkeaa vasta, kun katkaisutoimesta ilmenee, mihin velkaan toimenpide on kohdistettu. Velan yksilöinnin riittävyys ratkaistaan tapauskohtaisesti. Riittävyyteen vaikuttaa muun muassa kyseisen velan selvyys, osapuolten velkasuhteiden määrä ja se, onko osapuolten välillä ollut oikeustoimia, joihin velka voi perustua. Yksityishenkilöiltä ei vaadita yhtä tarkkaa yksilöintiä kuin yrityksiltä, esimerkiksi perintätoimistolta. Jos katkaisutoimessa velan perustetta ei ole kerrottu tai se on epäselvä, ei katkaisutointa voida hyväksyä edes yksityishenkilön tekemänä. (HE 187/2002.)

Velan yksilöintivaatimus koskee kaikkia katkaisutoimia, myös velkojan ja velallisen sopimukseen perustuvaa katkaisua. Jos kyseessä on useampi velkasuhde, katkaisuvaikutus ei selviä sillä perusteella, mihin velkoihin sopimus tosiasiallisesti voi vaikuttaa. Esimerkiksi osapuolten sopiessa vakuudesta, joka turvaa useaa velkaa, katkeaa vanhentuminen niiden velkojen osalta, jotka on yksilöity riittävästi. (HE 187/2002.)

Velallisen suoritus ei aina täytä yksilöintivaatimusta. Näin on esimerkiksi silloin, kun velallisen ja velkojan välillä on monta velkasuhdetta, eikä velallisen maksusta käy ilmi, minkä velan maksuksi se on tarkoitettu. Tällöin velallinen ei tunnusta tietyn velan olemassaoloa, eikä minkään velan vanhentuminen katkeaa, jolloin velkojan täytyy huolehtia vanhentumisen katkaisusta. Velkoja voi siinä tilanteessa tiedustella velalliselta, mitä velkaa velallinen on maksanut. Jos velallinen tämän jälkeen yksilöi maksunsa koskemaan tiettyä velkaa, katkeaa vanhentuminen kyseisen velan osalta. Mikäli velallinen ei yksilöi maksua koskemaan tiettyä velkaa, voi velkoja kohdentaa maksun tiettyyn velkaan. Velkojan pitää kohdentamisen jälkeen katkaista vanhentuminen erikseen, esimerkiksi lähettämällä velalliselle tosite, josta kohdentaminen käy ilmi. Pelkkä kohdentaminen ei yksin riitä katkaisemaan vanhentumista. (Uitto 2009: 83–84.)

Vahingonkorvausveloissa edellytetään yksilöintivaatimusta täsmällisempiä tietoja velan perusteesta ja määrästä, koska kyseiset velat edellyttävät tavallisia rahavel-

koja suurempia selvityksiä. Velalliselle on annettava mahdollisuus perehtyä tarkemmin velkojan vaatimuksen oikeellisuuteen ja hankkia omia selvityksiään vahingonkorvausvelasta. Vahingonkorvausvelan lisäksi yksilöintivaatimusta tarkempia tietoja edellytetään perusteettoman edun palautukselta ja muiden vanhentumislain 7 §:ssä tarkoitetuista hyvityksistä. (HE 187/2002.)

Kun velkoja katkaisee vanhentumislain 7 §:ssä tarkoitettujen hyvitysten vanhentumisen, tulee hänen ilmoittaa velan oletettu määrä muistutushetkellä ja peruste. Perusteesta on käytävä ilmi teko, laiminlyönti, tapahtuma tai muu olosuhde, joka aiheuttaa korvaus- tai hyvitysvastuun velkojan mielestä. Vahingonkorvausvelan määrän ei tarvitse olla tarkka, eikä viivästyskorkoja tarvitse ilmoittaa. Velkojan ei tarvitse arvioida oikeudellisia kysymyksiäkään ilmoituksessaan. Velkojan on kuitenkin ilmoitettava tiedot velan määrästä ja perusteesta kohtuudella vaadittavalla tavalla. Kohtuudella vaaditun tavan arviointiin vaikuttaa velkojan asiantuntemus sekä selvitysten saatavuus. Myös velallisen tietämys asiasta vaikuttaa arviointiin. Jos velallinen on ollut tietoinen korvauksen määrästä ja perusteesta, pelkkä yksilöintivaatimus riittää katkaisemaan vanhentumisen. Velkojan ei tarvitse lähettää uudelleen tarkempaa ilmoitusta, jos hänen vaatimansa määrä ei muutu. Mikäli velkoja ei erittele kohtuudella vaadittavalla tavalla saatavan perustetta tai määrää ilmoituksessaan, vanhentumisen katkeamista ei tapahdu, paitsi jos velkoja kykenee osoittamaan velallisen tienneen niistä entuudestaan. (HE 187/2002.)

5.1.1 Sopimus maksujen tai vakuuden järjestelystä

Vanhentumislain 10 §:n 1 momentin ensimmäinen kohta koskee tilannetta, jossa osapuolet tekevät sopimuksen maksujen järjestelystä, vakuudesta tai muusta velan ehtojen muutoksesta, jolloin vanhentuminen katkeaa. Sopimuksen tekeminen osoittaa sen, että velallinen tunnustaa velan ja tietää velan olemassaolosta. (Laki velan vanhentumisesta 10 § 728/2003.)

Maksujen järjestelyllä tarkoitetaan maksuajan pidentämistä tai maksujen jaksottamista. Osapuolten sopiessa eräänntyneen velan perinnän keskeyttämisestä tai lykkäämisestä vanhentumisaika katkeaa. Jos osapuolet sopivat uudesta eräpäivästä, esimerkiksi laativat uuden maksuohjelman tai pidentävät luottoaikaa, vanhen-

tumisaika alkaa kulua kyseisestä eräpäivästä. Vanhentuminen katkeaa, vaikka velallinen ei maksaisi velkaa, eli pelkkä maksuista sopiminen riittää katkaisemaan vanhentumisen. (Uitto 2009: 82.)

Toinen tapa on sopia vakuudesta. Vanhentuminen katkeaa, kun perustetaan uusia vakuuksia, olemassa oleva vakuus vapautetaan tai järjestellään uudelleen, esimerkiksi sovitaan vakuuksien etusijajärjestyksestä. Vain velkojan ja velallisen välinen sopimus katkaisee vakuussopimuksen vanhentumisen. Vanhentumislain 10 §:n 1 momenttia ei siten voida soveltaa velkojan ja vierasvelkavakuuden antajan välisessä sopimuksessa. (HE 187/2002.)

Muilla velan ehtojen muutoksilla tarkoitetaan esimerkiksi korkokannan tai koron laskemistavan muuttamista koskevia sopimuksia. Vanhentuminen katkeaa siis kun sovitaan esimerkiksi uudesta korkokannasta. Vanhentuminen katkeaa myös silloin, kun osapuolet sopivat velan osittaisesta anteeksiannosta. (HE 187/2002.)

5.1.2 Velallisen suoritus tai velan tunnustus

Vanhentumislain 10 §:n 1 momentin toisen kohdan mukaan vanhentuminen katkeaa, kun velallinen suorittaa velan kokonaan tai osittain tai tunnustaa muulla tavalla velan velkojalle. Velallisen tekemä velan maksu siis katkaisee vanhentumisen. Jokainen suoritus, myös viivästynyt maksu, ennen eräpäivää maksettu maksu tai osittainen maksu, katkaisee vanhentumisen. Velan vanhentumisen katkaisun edellytyksenä on se, että velallinen on tarkoittanut tekemänsä suorituksen tietyn velkansa maksuksi. Velkojan ja velallisen välillä ei tarvitse olla yksimielisyyttä siitä, miten suoritus on vaikuttanut velan vanhentumisen katkaisuun. Osapuolten käsityksien ei myöskään tarvitse olla pysyviä. (Uitto 2009: 83.)

Vanhentumislain 10 §:n 1 momentin toisessa kohdassa ei säädetä vanhentumisen katkeamisesta kanssavelallisen tai kolmannen henkilön, kuten takaajan, maksuessa velkaa. Tämän takia kolmannen henkilön tekemä suoritus ei katkaise velan vanhentumista, vaikka velallinen tietäisi kyseisestä suorituksesta. Tätä on perusteltu hallituksen esityksessä sillä, että päävelallinen ei missään vaiheessa tunnusta velkaa, vaikka joku kolmas osapuoli maksaisikin kyseistä velkaa, koska katkaisu-

toimet ovat yksilöllisiä, toimenpiteen suorittajan tahtoa ilmentäviä seikkoja. Vastuu vanhentumisen katkaisussa on kuitenkin aina tällaisissa tilanteissa velkojalla, eli velkojan on huolehdittava itse vanhentumisen katkaisusta velallista kohtaan. Velan vanhentumisen on kuitenkin katsottu katkenneen silloin, kun velallisen asiamies tai lakimääräinen edustaja on tehnyt suorituksen. (HE 187/2002.)

Velallisen maksusuorituksen ohella velkavastuun tunnustaminen katkaisee vanhentumisen. Velan vanhentuminen katkeaa silloin, kun velallinen ottaa yhteyttä velkojaan neuvotellakseen velkansa maksuehdoista. Vanhentuminen katkeaa, vaikka neuvottelussa ei päästäisi velallista tyydyttävään tulokseen. Velan tunnustamisen kriteerit eivät kuitenkaan täyty silloin, jos velka merkitään velallisen kirjantapitoon tai veroilmoitukseen. Tunnustamisen lisäksi suorituksen tarjoaminen, sopimukseen perustuva kuittaus, velallisen yksipuolinen ilmoitus kuittauksesta ja limiittiluoton käyttö katkaisee vanhentumisen. (HE 187/2002.) On huomattava, että velallisen tunnustus jollekin toiselle henkilölle kuin velkojalle ei katkaise vanhentumista (Saarnilehto 2004: 30.).

5.1.3 Velkojan vaatimus

Vanhentumislain 10 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan vanhentuminen katkeaa, kun velkoja vaatii suoritusta tai muistuttaa velallista velasta. Tällä velkoja yrittää saada velallista maksamaan velkansa tai osan siitä. Velkoja voi myös toimittaa velalliselle tiliotteen, tositteen tietystä maksusta, jonkin muun asiakirjan tai tallenteen, josta käy ilmi velkavastuun voimassaolo, jolloin vanhentuminen katkeaa. (HE 187/2002.)

Vanhentumislain 10 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaisissa velkojan tekemissä katkaisutoimissa on merkityksentöntä, miten velallinen suhtautuu katkaisutoimeen. Velallinen ei voi kiistämällä tai olemalla passiivinen vaikuttaa velan vanhentumisen katkaisuun, mikäli katkaisutoiminta koskevat muodolliset vaatimukset täyttyvät. Muodollisilla vaatimuksilla tarkoitetaan lähinnä velkojan todistamisvelvollisuutta vanhentumisen katkaisemisesta ristiriitatilanteissa sekä velan yksilöintiä. (Aurejärvi & Hemmo 2007: 137.)

5.2 Oikeudellinen katkaiseminen

Oikeudellisista katkaisutoimista säädetään vanhentumislain 11 §:ssä. Näitä katkaisutoimia voidaan kutsua virallisiksi katkaisutoimiksi, koska vanhentumisen katkaisu vaatii yhteydenottoa viranomaiseen. Oikeudellisia katkaisutoimia voidaan käyttää kaikkien velkojen vanhentumisen katkaisemiseen. (Laki velan vanhentumisesta 11 § 728/2003.)

5.2.1 Katkaisu tuomioistuimessa

Katkaisutoimista tuomioistuimessa säädetään vanhentumislain 11 §:n 1 momentin ensimmäisessä kohdassa. Tuomioistuimella tarkoitetaan yleisiä ja erityisiä tuomioistuimia oikeusasteesta riippumatta. Katkaisukeinoja ovat kanteen nostaminen velallista vastaan, sekä velkaa koskeva vaatimus. Velkaa koskeva vaatimus voi olla myös vastaajaan tuomioistuimessa esittämä kuittausvaatimus, rikosasian käsittelyn yhteydessä esitetty korvausvaatimus sekä hakemuksen jättäminen hakemusasiassa tai hallintoriita-asiassa. (HE 187/2002.)

Kanteen tai vaatimuksen pitää koskea velkaa, jonka vanhentumisen velkoja aikoo katkaista. Sen lisäksi kanteen on oltava velkojan velallista vastaan nostama. Kanteen ja vaatimuksen ohella myös vahvistuskanteen, takavarikon tai muun turvaamistoimen hakeminen tuomioistuimessa katkaisee vanhentumisen. Myös näiden on oltava velkojan velallista vastaan nostamia. Asianajaja tai oikeusavustaja, joka toimii velkojan puolesta, pystyy katkaisemaan velan vanhentumisen esittämällä kanteen tai vaatimuksen. Vanhentumisen katkaisuun riittää myös jonkun toisen henkilön väliintulo vireillä olevassa oikeudenkäynnissä. (HE 187/2002.)

Kanteen nostaminen takaajaa vastaan ei katkaise velan vanhentumista velalliseen nähden. Merkityksetöntä on, tuleeko toimenpide velallisen tietoon. Säännöksessä edellytetään oikeudellisen katkaisutoimen kohdistuvan velkasuhteen osapuolten väliseen oikeussuhteeseen. (HE 187/2002.)

5.2.2 Katkaisu muussa toimielimessä kuin tuomioistuimessa

Vanhentumislain 11 §:n 1 momentin ensimmäisessä kohdassa säädetään myös muusta kuin tuomioistuimeen tehtävästä vaatimuksesta. Toimielimen, kuten esim. kuluttajavalituslautakunnan, on oltava sellainen, josta on säädetty laissa, ja se ei saa olla yksityinen. Toimielimen on annettava myös asiasta ratkaisu tai ratkaisusuositus. Tuomioistuimeen rinnastettavia elimiä ovat myös potilasvahinkolautakunta, tapaturmalautakunta ja liikennevakuutuslautakunta. Ne käsittelevät kuitenkin lakisääteisiin vakuutuksiin perustuvia korvauksia, jotka jäävät vanhentumislain soveltamisalan ulkopuolelle. Sen seurauksena kyseisten toimielinten ratkaisu- ja tai ratkaisusuosituksia ei voida käyttää velan vanhentumisen katkaisuun. Vakuutuslautakuntakaan ei ole vanhentumislaisissa tarkoitettu toimielin, koska siitä ei ole säädetty laissa, vaan se toimii vakuutusyhtiöiden toimeksiannosta. (HE 187/2002; Saarnilehto 2004:32.)

Vanhentumislain 11 §:n 1 momentissa säädetään myös menettelystä, jolla on vanhentumisen katkaiseva vaikutus. Menettelyllä tarkoitetaan välimiesmenettelyä, jossa voidaan antaa asianosaisia sitovia ratkaisuja. Ne ovatkin kuluttajavalituslautakunnan kanssa ainoat elimet, joihin vanhentumislakia voidaan soveltaa. (HE 187/2002.)

5.2.3 Julkisen haasteen, konkurssin tai muun maksukyvyttömyysmenettelyn vaikutus velan vanhentumisen katkaisuun

Vanhentumislain 11 §:n 1 momentin toisen kohdan mukaan velan vanhentuminen katkeaa, kun velkoja ilmoittaa saatavansa velallista kohtaan julkisen haasteen tai maksukyvyttömyysmenettelyn yhteydessä. Maksukyvyttömyysmenettelyitä ovat konkurssi, yrityksen saneeraus ja yksityishenkilön velkajärjestely. Joissakin tapauksissa velkojan ei tarvitse ilmoittaa saatavaansa katkaistakseen velan vanhentumisen. Vanhentuminen nimittäin katkeaa velallisen ilmoituksen perusteella silloin, kun saatava otetaan huomioon julkisessa haasteessa tai maksukyvyttömyysmenettelyssä. (HE 187/2002.)

Vanhentuminen katkeaa myös velkojan ilmoittaessa saatavansa velallista koskevassa ulkomaisessa maksukyvyttömyysmenettelyssä. Suomen on kuitenkin pitänyt tunnustaa menettely ja sen oikeusvaikutukset. Euroopan unionin neuvoston antamassa asetuksessa maksukyvyttömyysmenettelystä (1346/2000 EY) on säädetty menettelyistä, jotka tunnustetaan Suomessa. Konkurssia koskevassa sopimuksessa Suomen, Tanskan, Islannin, Norjan ja Ruotsin välillä on sovittu menettelytavoista, jotka myös katkaisevat vanhentumisen. (Uitto 2009: 89.)

Julkisesta haasteesta annetussa laissa säädetään julkisesta haasteesta, jonka tarkoituksena on selvittää velallisen tuntemattomat velat. Tuomioistuin käsittelee velkojan tekemän hakemuksen. Tämän jälkeen tuomioistuin antaa julkisen haasteen, jossa muita velkojia kehoitetaan ilmoittamaan kirjallisesti saatavansa tuomioistuimelle viimeistään haasteessa mainittuna määräpäivänä. Tuntemattomaksi jääneet velat lakkaavat. Julkisen haasteen vuoksi lakanneisiin velkoihin sovelletaan vanhentumislain säännöksiä vanhentuneesta velasta. (Aurejärvi – Hemmo 2007: 147–149.)

Konkurssilla tarkoitetaan menettelyä, jossa velallisen koko omaisuus käytetään yhdellä kerralla velkojen maksuun suhteellisesti kunkin velan suuruuden mukaan. Velallinen itse tai velkoja voi hakea konkurssia käräjäoikeudelta. Konkurssiin asettamiselle vaaditaan velallisen pidempiaikaista kykenemättömyyttä suorittaa velkojaan. Käräjäoikeus määrää myös pesänhoitajan huolehtimaan konkurssipesän selvittämisestä. Velallisen on todettava pesäluettelo oikeaksi. Pesänhoitaja määrää päivän, johon mennessä velkojien on ilmoitettava saatavat velalliselta. Tämä edellyttää sitä, että konkurssipesässä on varoja velkojien jako-osuuteen. Ellei velkoja ilmoita saataviaan ajoissa, menettää hän oikeutensa jako-osuuteen. (Oikeuslaitos 2012.)

Yrityssaneerausmenettelystä säädetään yrityksen saneerauksesta annetussa laissa, jonka tarkoituksena on tervehdyttää taloudellisissa vaikeuksissa olevan velallisen jatkamiskelpoinen yritystoiminta. Yrityssaneerauksen ero konkurssiin on siis huomattava, koska konkurssissa velallisen liiketoiminta päättyy. Yrityssaneerausmenettelyyn voi hakea vain silloin, kun velallinen harjoittaa vielä yritys- ja

elinkeinotoimintaa. Saneerausohjelma laaditaan velallisen tekemän velkojaluettelon pohjalta. Velka jää tuntemattomaksi, jos sitä ei ole merkitty velkojaluetteloon tai sitä ei ole ilmoitettu selvittäjälle. Saneerausohjelman vahvistamisen jälkeen tuntemattomat velat lakkaavat. Jos saneerausohjelma raukeaa jostain syystä, kaikkien maksuohjelmassa olleiden velkojen ehdot palautuvat alkuperäisten sopimusten mukaisiksi, myös tuntemattomaksi jääneet velat. (Uitto 2009: 189–207.)

Yksityishenkilön velkajärjestelyn tarkoituksena on ratkaista maksukyvyttömän velallisen velkaongelmat järjestelemällä hänen kaikki velkansa. Kuten yritys-saneerauksen, myös yksityishenkilön velkajärjestelyn piiriin kuuluvat kaikki velat mukaan lukien vakuudelliset velat, jotka ovat syntyneet ennen järjestelyn alkua. Ennen virallista velkajärjestelyä, osapuolet yrittävät päästä sovintoon keskenään. Virallista velkajärjestelyä haetaan tuomioistuimelta velkajärjestelyhakemuksella. Mikäli tuomioistuin hyväksyy velkajärjestelyn aloittamisen, tulevat maksu-, vakuudenasettamis-, perintä- ulosmittaus- ja täytäntöönpanokielto voimaan. (Uitto 2010: 17–19.)

5.2.4 Katkaisu ulosottomenettelyssä

Velan vanhentumisen katkaisusta ulosottomenettelyssä säädetään vanhentumislain 11 §:n 1 momentin 3 kohdassa, jonka mukaan vanhentuminen katkeaa, jos velkoja panee vireille ulosottoasian tai jos velka muutoin otetaan huomioon ulosottomenettelyssä. Velkojan ei välttämättä tarvitse itse hakea ulosmittausta, eikä velkojalla tarvitse edes olla ulosottoperustetta päästäkseen osallistumaan ulosottomenettelyyn. Velkoja voi esimerkiksi katkaista velan vanhentumisen ilmoittamalla saattavansa kiinteistön pakkohuutokaupassa. (HE 187/2002; Uitto 2009: 90.)

Ulosottoasian vireilletulo edellyttää, että velkoja toimittaa kirjallisen hakemuksen ulosottovirastoon. Erityisluvan omaava velkoja saa lähettää hakemuksen suoraan ulosoton valtakunnalliseen tietojärjestelmään (ULJAS). Kirjallisen hakemuksen voi toimittaa ulosottovirastoon henkilökohtaisesti tai lähettämällä se postitse ja se on oltava allekirjoitettu. Sähköisen hakemuksen voi lähettää ulosottovirastolle telefaksilla, sähköpostilla tai Internetissä olevalla hakemuslomakkeella. (Linna 2008: 61.)

Ulosottohakemuksen sisällöstä säädetään ulosottokaaren 3 luvun 2 §:ssä. Kaikkia tietoja ei tarvitse kuitenkaan välttämättä ilmoittaa, vaan riittää, että tietyt vähimmäistiedot ilmoitetaan hakemuksessa, jotta ulosottoasia voi tulla vireille. Niitä ovat muun muassa velkojan ja velallisen nimi, ulosottoperusteen yksilöinti ja velkojan saatavan määrä. Mikäli hakemuksessa ovat em. tiedot, voi ulosottoasia tulla vireille. Hakemus on kuitenkin vielä puutteellinen. Velkojalla on mahdollisuus täydentää hakemustaan kolmen viikon kuluessa. Ulosottohakemukseen tulee liittää ulosottoperuste ja saamistodiste. Ulosottoperuste tulee liittää kirjalliseen hakemukseen heti ja sähköiseen hakemukseen kolmen viikon määräajassa, joka alkaa siitä, kun asia on tullut vireille, eli saapunut ulosottovirastoon. Mikäli ulosottoperuste puuttuu hakemuksesta, voidaan se lisätä hakemukseen täydentämismenettelyn avulla. Puutteellisen hakemuksen perusteella ei voida kuitenkaan suorittaa muita kuin väliaikaistoimia kunnes ulosottoperuste on toimitettu ulosottoviranomaiselle. Saamistodisteista ulosottohakemukseen tulee liittää alkuperäisenä juokseva velkakirja, vekseli tai shekki, johon ulosottoperusteessa asetettu maksuvelvollisuus perustuu. Sähköisessä hakemuksessa on sama kolmen viikon määräaika toimittaa saamistodiste ulosottovirastoon. (Linna – Leppänen 2003: 212–236.)

Velan vanhentumien katkeaa, vaikka velallista ei olisi tavattu tai annettu velalliselle vireilletuloilmoitusta. Ulosottokaaren 3 luvun 33 §:n 1 momentin mukaan vireilletuloilmoitusta ei tarvitse antaa, jos velallisen olinpaikkaa ei tiedetä tai on aihetta olettaa, että ilmoitus vaikeuttaa täytöntöönpanoa tuntuvasti. (Uitto 2009: 92.)

5.2.5 Vanhentumisen keskeytyminen

Vanhentumislain 11 §:n 2 momentin mukaan vanhentuminen keskeytyy saman pykälän 1 momentin ensimmäisessä ja kolmannessa kohdassa tarkoitettujen menettelyiden tullessa vireille. Esimerkiksi oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan riita-asia tulee vireille haastehakemuksen saapuessa tuomioistuimen kansliaan. Sama koskee myös hakemusasioita, kuten turvaamistoimihakemusta, jolloin vanhentuminen keskeytyy hakemuksen saapuessa käräjäoikeuden

kansliaan. Vireilletulohetki vaihtelee eri toimielinten ja menettelyiden välillä, jonka takia jokaista toimielintä ja menettelyä koskeva sääntely vaikuttaa vireilletulohetken määräytymiseen. Vanhentuminen on keskeytyneenä koko menettelyn ajan aina siihen asti, että asiasta annetaan ratkaisu, jolloin alkaa kulua uusi vanhentumisaika. Vanhentumisen keskeytymistä voidaan soveltaa niin vanhentumislain mukaiseen vanhentumisaikaan kuin erityissäännökseen perustuviin vanhentumistai kanneaikoihin. (HE 187/2002.)

Vanhentumislain 11 §:n 1 momentin toisen kohdan tapauksissa, eli julkisen haasteen ja maksukyvyttömyysmenettelyiden osalta, vanhentuminen keskeytyy menettelyn alkamispäätöksellä. On kuitenkin huomattava, että konkurssia hakeneen velkojan saatavan vanhentuminen keskeytyy jo konkurssihakemuksen tullessa vireille. (HE 187/2002.)

Vanhentuminen keskeytyy myös silloin, kun hakemus saapuu ulosottoviranomaiselle tai ulosoton tietojärjestelmään, jolloin asia tulee vireille. Velan vanhentuminen on keskeytyneenä ulosottoasian vireilläoloajan. Uusi viiden vuoden vanhentumisaika alkaa kulua, kun vireilläolo päättyy. Ulosottoasian merkitseminen passiivirekisteriin ei vaikuta vanhentumisajan alkamiseen, koska ulosottoasian vireilläolo päättyy siihen, kun asia siirretään passiivirekisteriin. Ulosottoasia pidetään passiivirekisterissä kahden vuoden ajan estetodistuksen päivämäärästä, jonka jälkeen velkoja voi hakea uutta täytäntöönpanoa. Velkoja voi hakea passiivirekisteröintiä erikseen pyytämällä vain maksuvelvoitteille. Passiivirekisteröinti edellyttää varattomuus- tai varattomuus- ja tuntemattomuusestetodistuksen antamista. Velkojan täytyy ilmoittaa velan määrä passiivirekisterissä olevan velan osalta, jos ulosottomies sitä pyytää sekä omatoimisesti ilmoittaa ulosottomiehelle, kun velka tulee kokonaisuudessaan maksetuksi. (Linna – Leppänen 2003: 258–259, 604–607.)

Vanhentumisaika alkaa kulua uudelleen lainvoimaisen tuomion antamispäivästä tai käsittelyn päättymisestä muulla tavalla. Lainvoimaisen tuomion antamispäivä on eri päivä kuin päivä, jona tuomio tulee lainvoimaiseksi. Tuomio tulee lainvoimaiseksi, kun tuomioon ei voida hakea muutosta varsinaisin muutoksenhakukei-

noin. Mikäli tuomioon on haettu muutosta, pysyy vanhentumisaika keskeytyneenä muutoksenhakutuomioistuimen käsittelyn ajan. Mikäli muutoksenhakutuomioistuimella hyväksyy alemman oikeuden päätöksen, katkeaa vanhentuminen alemman oikeuden päätöksen antamispäivänä, koska päätöksestä tulee silloin lainvoimainen. (HE 187/2002.)

Käsittelyn muulla päättymisellä tarkoitetaan muiden kuin tuomiolla ratkaistavien asioiden käsittelyn päättymistä. Vanhentuminen katkeaa silloin, kun menettely päättyy lopullisesti. Päätöksellä ratkaistavia käsittelyitä ovat hakemusasiat, kuten turvaamistointa koskeva asia. Yksipuolinen tuomio katkaisee vanhentumisen, vaikka yksipuolinen tuomio ei olisi lainvoimainen. Yksipuolisella tuomiolla tarkoitetaan tuomiota, joka annetaan tuomioistuimen kansliassa velkojan vaatimuksen perusteella. (HE 187/2002.)

5.2.6 Tilanteita, joissa ei voida käyttää oikeudellisia katkaisumenetelmiä

Vanhentumislain 11 §:n 3 momentin mukaan on tilanteita, joissa ei voida soveltaa oikeudellisia katkaisumenetelmiä. Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi velkojan hakemuksen peruutus tai asian käsittelyn päättyminen muusta syystä ilman, että tiedoksianto tai muu lain edellyttämä ilmoitus velkojan vaatimuksesta on toimitettu velalliselle. Vanhentuminen ei katkea kyseisissä tilanteissa. Velka kuitenkin vanhenee yhden vuoden kuluttua siitä, kun menettely on päättynyt. Vanhentumisaikaa voidaan pidentää tällä tavoin vain yhden kerran. Kyseinen säädös on tarkoitettu turvaamaan velkojan asema silloin, kun velkoja on pannut asian vireille väärässä oikeuspaikassa tai tiedoksianto on suoritettu virheellisesti. Oikeudenmenetyksen aiheutuminen näiden tilanteiden takia on kohtuutonta velkojan kannalta. (Uitto 2009: 91–92.)

5.3 Vanhentumisen katkaisemisen vaikutukset

Velan vanhentumisen katkaisemisesta alkaa kulua uusi, yleensä entisen pituinen vanhentumisaika. Tämä tarkoittaa sitä, että katkaisusta alkaa kulua normaalisti uusi kolmen vuoden vanhentumisaika. Mikäli vanhentumisaika on määräytynyt jonkin erityissäännöksen mukaan, sovelletaan samaa erityissäännöksen mukaista

vanhentumisaikaa. Jos kyse on vanhentumislain 8 §:n mukaisesta velasta, katkaisusta alkaa taas kulua kymmenen vuoden vanhentumisaika. Uusi vanhentumisaika lasketaan aina viimeisimmästä katkaisutoimesta, riippumatta siitä onko katkaisun tehnyt velkoja vai velallinen. Velan vanhentumisen voi katkaista niin monta kertaa kuin haluaa, sillä katkaisujen määrää ei ole rajattu mitenkään. (Laki velan vanhentumisesta 13 § 728/2003.)

Vanhentumislain 13 §:n toisen momentin mukaan vanhentumisaika on viisi vuotta siitä, kun velasta on annettu lainvoimaiseksi tullut tuomio tai muu ulosottoperuste, joka voidaan panna täytäntöön kuten lainvoimainen tuomio. Viiden vuoden vanhentumisaikaa noudatetaan myös niissä tilanteissa, joissa alkuperäinen vanhentumisaika on määräytynyt jonkin erityissäännöksen perusteella, esimerkiksi shekkilain 52 §:n mukainen kuuden kuukauden vanhentumisaika. Velkoja voi käyttää lainvoimaisen tuomion perintäkeinona myös vapaamuotoisia katkaisutoimia, jolloin velan vanhentumisaika on myös viisi vuotta. (Linna – Leppänen 2003: 259.)

Viiden vuoden vanhentumisaika koskee ulosottoperusteita, joissa tuomioistuin määrää maksusuorituksen. Vanhentumislakia ei voida soveltaa, jos tuomioistuin toteaa velan lakanneeksi tai sen perusteen oikeustoimena pätemättömäksi. Jos alkuperäinen tuomio kuitenkin puretaan esimerkiksi uuden näytön tai väärän lainsoveltamisen perusteella, velan ei katsota vanhentuneen. Uusi vanhentumisaika alkaa kulua uudesta tuomiosta. (HE 187/2002.)

Suoritustuomion edellytyksenä on normaalisti se, että velka on erääntynyt ennen kuin siitä voidaan antaa tuomio. Kuitenkin eräissä kestovelkasuhteissa on mahdollista antaa tuomio ennen suoritusvelvollisuuden syntymistä, kuten elatusta varten määrääjain suoritettavat vahingonkorvaukset. Näistä tilanteista säädetään vanhentumislain 13 § kolmannessa momentissa, jonka mukaan suoritusvelvollisuuden alkaessa vasta ulosottoperusteen antamisen jälkeen lasketaan vanhentumisaika siitä, kun suoritusvelvollisuus alkaa. Suoritustuomio voidaan antaa myös ehdollisena esimerkiksi yhteisvastuullisten velallisten tai takaajien regressivaatimusten toteuttamiseksi (Laki velan vanhentumisesta 13 § 728/2003.) Regressivaatimuk-

sella tarkoitetaan takaajan vaatimusta saada oma suorituksensa takaisin velalliselta, jonka sijasta takaaja on maksanut velallisen velan velkojalle. (Uitto 2009: 136.)

6 VANHENTUMINEN YHTEISVELKASUHTEISSA

6.1 Useita velallisia vastuussa samasta velasta

Yhteisvelkasuhteista eli velasta, jolla on useita vastuuvollisia, säädetään vanhentumislain 19 §:n 1 momentissa. Sen mukaan vanhentumisaika lasketaan jokaisen velallisen kohdalla erikseen. Vanhentumisaika alkaa kulua kunkin velallisen kohdalla siitä, kun velkoja katkaisee velan vanhentumisen. Vanhentumisaikojen alkamisajankohdat voivat vaihdella, jos velkoja ei katkaise kaikkien velallisten velkoja samanaikaisesti. Vanhentumisen katkaisu tehdään siis kunkin velallisen kohdalla erikseen. (Saarnilehto 2003:38.)

6.2 Vanhentuminen yhden velallisen osalta

Yhden velallisen velan vanhentumisen vaikutuksista säädetään vanhentumislain 19 §:n 2 momentissa. Kun velka vanhentuu yhden velallisen osalta, muuttuu velkasuhde kahdella tavalla. Velkavastuuseen jääneet velalliset vapautuvat suorittamasta sen velallisen osuutta velasta, jonka velka on vanhentunut. Toiseksi jäljelle jääneet velalliset eivät ole pienentyneestä velasta yhteisvastuussa, mikä tarkoittaa sitä, että velkoja voi vaatia vain velallisen omaa osuutta velasta. (Saarnilehto 2004: 38.)

Velkoja voi antaa velan vanhentua maksukyvyttömän velallisen osalta, jos muut velalliset antavat suostumuksensa siihen. Velkoja ja jäljelle jääneet velalliset voivat tämän jälkeen sopia miten he vastaavat velasta vai jäävätkö he yhteisvastuuseen koko velan määrästä. (HE 187/2002.) Velkoja ei voi kuitenkaan vapauttaa yhtä velallista vastuusta niin, että kanssavelalliset jäisivät täyteen vastuuseen velasta. (Saarnilehto 2004: 39.)

Velallisen osuudet määräytyvät pääsääntöisesti pääluvun mukaan. Velallisten maksuosuudet lasketaan siis velallisten alkuperäisen lukumäärän mukaan. Esimerkiksi jos velallisia on neljä, ovat he vastuussa neljäsosasta velan kokonaismäärästä. Poikkeuksina ovat tilanteet, joissa velalliset ovat keskenään sopineet toiseltaisesta vastuunjaosta tai jaosta on toisin määrätty. Vastuunjaosta on määrätty-

esimerkiksi vahingonkorvauslaissa, jonka mukaan työnantaja on yleensä ensisijaisesti vastuussa työntekijään nähden. Velalliset voivat sopia keskenään vastuunjaosta esimerkiksi siten, että yksi heistä on ensisijaisessa vastuussa velasta. (HE 187/2002.)

Velallisten keskenään tekemän vastuunjakosopimuksen täytyy tulla velkojan tietoon, jotta sillä olisi merkitystä. Vastuunjakosopimus voidaan tehdä ennen velkasuhteen syntymistä tai sen jo alettua. Jos vastuunjakosopimus on tehty ennen velkasuhteen syntymistä, riittää, että velkoja on tiennyt velallisten sopimuksesta myöntäessään velan. Velkasuhteen alkamisen jälkeen tehty sopimus vaatii kuitenkin velkojan hyväksynnän, koska se muuttaa velkojan asemaa. (Saarnilehto 2004: 39.)

Vanhentumislain 19 §:n 3 momentin mukaan jos velallinen on maksanut velkaa tietämättä sitä, että velka oli jo vanhentunut jonkun toisen velallisen osalta, on hänellä oikeus saada takaisin se määrä, joka ylittää hänen maksuosuutensa. Palautettavalle rahamäärälle on maksettava korkoa korkolain 3 §:n 2 momentin mukaan siitä päivästä lukien, jona velkoja sai suorituksen. Kyseinen säännös poikkeaa vanhentumislain 14 §:n 2 momentista, jonka mukaan vanhentuneen velan maksaminen ei ole peruste vaatia tehtyä suoritusta takaisin. Yhteisvastuullisessa velassa tilanne on kuitenkin toinen. Yhteisvastuun purkautuessa vanhentumisen takia, eivät jäljelle jääneet velalliset ole enää vastuussa toisten maksuosuuksista. Velalliset eivät voi tietää, onko jonkun toisen yhteisvelallisen velka vanhentunut, koska jokaisen velallisen velan vanhentuminen katkaistaan erikseen. Jos velallinen tietää, että velka on vanhentunut toisen velallisen osalta ja suorittaa kuitenkin velan, velkoja ei ole velvollinen palauttamaan suoritusta ylimenevältä osalta. (HE 187/2002.)

6.3 Takautumisoikeuden vanhentuminen

Takautumisoikeudella tarkoitetaan sitä, että velan maksaneella velallisella on oikeus vaatia jokaiselta velalliselta, jotka ovat yhteisvastuussa samasta velasta, pääluvun tai vastuunjakosopimuksen mukaista osuutta velasta. Takautumisoikeus

syntyy vain silloin, kun velallinen on maksanut velkaa enemmän kuin hänen oma maksuosuutensa oli. (HE 187/2002.)

Takautumisoikeuden vanhentumisesta säädetään vanhentumislain 20 §:ssä, jonka mukaan takautumisoikeuden vanhentuminen alkaa velallisen suorittaessa velan. Velan maksanut velallinen ei välttämättä tiedä, milloin vanhentumisaika toisia velallisia kohtaan päättyy, minkä takia takautumissaatavan vanhentumisaika ei ole sidottu alkuperäisen päävelan vanhentumisaikaan. Edellytyksenä tälle on se, että velallinen on suorittanut erääntynyttä velkaa. (HE 187/2002.)

Takautumissaatavan vanhentumisaikaan sovelletaan takauslain 33 §:n 2 momenttia, jonka mukaan vanhentumisaika on kolme vuotta eli yleinen vanhentumisaika. Takautumisoikeuden saaneen yhteisvelallisen on siis vaadittava takautumissaatavaa toiselta yhteisvelalliselta kolmen vuoden aikana, jos hän haluaa katkaista velan vanhentumisen. (Saarnilehto 2003: 45.)

Yhteisvelallinen voi maksaa velkaa, joka ei ole vielä erääntynyt. Tällöin takautumissaatava vanhentuu kuten päävelka. Takautumissaatavan vanhentumiseen sovelletaan siis, mitä velan vanhentumisesta on säädetty alkuperäisen velkojan ja muiden velallisten kesken eli velan eräpäivästä alkaa kulua kolmen vuoden vanhentumisaika. (Saarnilehto 2004: 40.)

7 VANHENTUMISEN HUOMIOON OTTAMINEN

7.1 Vanhentumisen huomioon ottaminen tuomioistuimessa tai muussa viranomaismenettelyssä

Velan vanhentuminen tutkitaan tuomioistuimessa tai muussa viranomaismenettelyssä vain, jos asiaosainen vaatii sitä. Tuomioistuin ei siis ota velan vanhentumista huomioon viran puolesta. Myös kanneaikojen tutkiminen edellyttää asianosaisen vaatimusta. (Saarnilehto 2003: 35.)

Oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 6 §:n 2 momentin mukaan tuomioistuin ei saa hylätä kannetta perusteettomana ilman asianosaisten mahdollisuutta antaa lausuntoa asiassa. Velan vanhentumisen huomioon ottamisessa ei ole merkitystä, milloin velka on vanhentunut. Tuomioistuimen on hyväksyttävä kanne yksipuolisella tuomiolla, jos velallinen ei vastaa kanteeseen tai antaa perustelemattoman vastauksen. Oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 21 §:n 3 momentin mukaan tuomioistuimen on varmistettava se, että asianosaiset vetoavat kaikkiin haluamiinsa seikkoihin. (HE 187/2002.)

7.2 Vanhentumisen huomioon ottaminen ulosottoviranomaisessa

Ulosottoviranomaisen on viran puolesta tutkittava, onko velka vanhentunut hakemuksen saapuessa ulosottovirastoon. Epäselvissä tilanteissa ulosottomiehen pitää varata tilaisuus hakijalle sekä tarvittaessa velalliselle tulla kuulluksi. Ulosottomies ei saa ryhtyä täytäntöönpanotoimiin ennen kuin hän on tarkastanut velan vanhentuneisuuden. (HE 216/2001.)

8 VELAN LOPULLINEN VANHENTUMINEN

8.1 Täytäntöönpanokelpoisuuden määräaikaisuus

Ulosottoperusteen täytäntöönpanokelpoisuus tarkoittaa sitä, että ulosottoperuste voidaan laittaa täytäntöön ulosottoviranomaisessa. Vain ulosottokaassa säädellyt ulosottoperusteet ovat täytäntöönpanokelpoisia. Esimerkiksi käräjäoikeuden antama tuomio, joka on lainvoimainen, on täytäntöönpanokelpoinen ulosottoperuste.

Vanhentumislain 8 §:n 3 momentissa on viittaus ulosottokaaren 2 luvun 27 §:n säännökseen velan lopullisesta vanhentumisesta. Säännöksen mukaan velka vanhenee lopullisesti, kun ulosottoperusteen määräaika kuluu loppuun. Lopullinen vanhentuminen edellyttää ulosottoperustetta, jonka täytyy koskea maksuvelvoitetta. Jos velkoja ei hae velalleen ulosottoperustetta, velallinen ei hyödy ulosottoperusteen määräajasta, eikä velka siten vanhene mahdollisesti koskaan. Velkojan täytyy katkaista velan viiden vuoden vanhentumisaika, ettei velka vanhene. Ulosottoperusteen määräaika ei vapauta velkojaa normaalista vanhentumisen katkaisusta. Kun velka vanhenee, velkaa ei voida enää periä. Ulosottoperusteen määräaikaa ei kuitenkaan voida katkaista vapaamuotoisella eikä oikeudellisella katkaisutoimella. (Uitto 2009: 97–98.)

Ulosottoperusteen määräaikaisuus ja sitä seuraava velan lopullinen vanhentuminen koskee vain luonnollisia henkilöitä eli yksityishenkilöitä, joille on haettu ulosottoperuste. Myös ne yksityishenkilöt, jotka ovat velkaantuneet omistamansa yksityisyrittäjän velkaantumisen takia ja ovat vastuussa yrityksensä veloista omalla omaisuudellaan, kuuluvat ulosottoperusteen määräaikaisuuden piiriin. Oikeushenkilöitä koskevat ulosottoperusteet eivät kuitenkaan vanhene koskaan. (Koulu – Lindfors 2009: 113.)

Täytäntöönpanokelpoisuuden määräaika on 15 vuotta, kun velkojana on oikeushenkilö. Kun velkojana on luonnollinen henkilö, on täytäntöönpanokelpoisuuden määräaika 20 vuotta. Määräaika on 20 vuotta siinäkin tapauksessa, että luonnollisen henkilön saatava on siirretty oikeushenkilölle. Mikäli saatava on siirretty ennen ulosottoperusteen antamista luonnolliselle henkilölle muulta kuin toiselta

luonnolliselta henkilöltä, määräaika on 15 vuotta. Velallisen on kyettävä osoittamaan kyseinen siirto, että määräaika lyhennettäisiin 15 vuoteen. (Linna – Leppänen 2003: 180–182.)

Pidempää 20 vuoden määräaikaa sovelletaan myös rikokseen perustuvaan korvaussaatavaan, josta rikoksesta velallinen on tuomittu ehdottomaan vankeuteen, valvontarangaistukseen, yhdyskuntapalveluun, tai ehdolliseen vankeuteen. Jos velallinen on tuomittu sakkorangaistukseen tai jätetty rangaistukseen tuomitsematta, vaikka rikos on luettu velalliselle syyksi, sovelletaan 15 vuoden määräaikaa. Korvaussaatavalla tarkoitetaan sekä asianomistajan vahingonkorvaussaatavaa että asianomistajan oikeudenkäyntikulujen korvaussaatavaa korkoineen. Merkityksetöntä on, onko korvaus tuomittu rikosoikeudellisten seuraamusten yhteydessä rikosasian tuomiossa vai siviilituomiossa rikoksen perusteella. (Linna – Leppänen 2003: 181–182.)

8.2 Määräajan laskeminen

Määräajan laskemisesta säädetään ulosottokaaren 2 luvun 25 §:ssä, jonka mukaan täytäntöönpanokelpoisuuden määräaika lasketaan siitä, kun yksipuolinen tuomio, lainvoimaiseksi tullut tuomio, tai muu lopullinen ulosottoeruste on annettu, maksuohjelma on vahvistettu yksityishenkilön velkajärjestelyssä, tai tuomion jälkeinen suoritusvelvollisuus on alkanut. (Linna 2008: 56–57.)

Yksipuolisen tuomion määräaika lasketaan tuomion antopäivästä. Merkityksetöntä on, onko velallinen hakenut takaisinsaantia, koska ulosottokaaren 2 luvun 9 §:n mukaan yksipuolinen tuomio pannaan täytäntöön kuten lainvoimainen tuomio. Muun tuomion osalta täytäntöönpanokelpoisuuden määräaika lasketaan lainvoimaisen tuomion antopäivästä. (Linna – Leppänen 2003: 183–184.)

Muiden ulosottoerusteiden osalta täytäntöönpanokelpoisuuden määräaika lasketaan lopullisen lainvoimaisen ulosottoerusteen antopäivästä. Muita ulosottoerusteita ovat välitystuomio, ulosottomiehen tekemä tilityspöytäkirja, hallintolainkäyttö- ja hallintopäätös sekä tuomioistuimen vahvistama sovinto. (Linna – Leppänen 2003: 184.)

Yksityishenkilön velkajärjestelyssä vahvistetun maksuohjelman täytäntöönpanokelpoisuuden määräaika lasketaan maksuohjelman vahvistamispäivästä. Määräaikaa ei lasketa ohjelman mukaisen maksuerän erääntymisestä. Täytäntöönpanokelpoisuuden määräaika lasketaan maksueräkohtaisesti maksuvelvollisuuden alkamisesta, jos velallisen maksuvelvollisuus alkaa ulosottoperusteen antamisen jälkeen muussa tapauksessa kuin yksityishenkilön velkajärjestelyssä. (Linna 2008: 57–58.) Kyseinen sääntö koskee myös toistuvaissuorituksia, jotka erääntyvät maksettavaksi erissä vasta ulosottoperusteen antamisen jälkeen. Esimerkiksi elatusapua koskevan sopimuksen täytäntöönpanokelpoisuuden määräaika lasketaan kunkin myöhemmin erääntyneen elatusapuerän osalta erikseen, eikä sopimuksen tekohetkestä alkaen (Linna – Leppänen 2003: 185.).

Täytäntöönpanokelpoisuuden määräaika lasketaan kunkin ulosottoperusteen osalta erikseen. Tällä on vaikutusta esimerkiksi velkoihin, joissa on useampi kuin yksi velallinen eli yhteisvastuullisiin velkoihin. Tuomioistuin voi antaa eri maksutuomion jokaiselle yhteisvastuullisille velallisille tai päävelalliselle ja takaajalle eri ajankohtina, jolloin jokaisesta tuomiosta alkaa kulua itsenäinen vanhentumisaika. Määräaika tietyn yhteisvelallisen osalta alkaa siis kulua silloin, kun hänelle on annettu tuomio. (Linna – Leppänen 2003: 183.)

8.3 Määräajan jatkaminen

Täytäntöönpanokelpoisuuden määräaika on 15 tai 20 vuotta riippuen velallisesta, eikä sitä voi katkaista. Määräaikaa voidaan kuitenkin jatkaa kerran. Velkoja voi nostaa kanteen velallista vastaan tuomioistuimessa ja vaatia määräajan jatkamista. Ulosottokaaren 2 luvun 26 §:n mukaan tuomioistuin voi määrätä määräajan jatkamaan 10 vuotta laskettuna alkuperäisen määräajan päättymisestä. Määräajan jatkaminen edellyttää, että velallinen on alkuperäisen määräajan kuluessa olennaisesti vaikeuttanut velkojan maksunsaantia kätkemällä tai lahjoittamalla omaisuuttaan, lisäämällä velkojensa määrää perusteettomasti, salaamalla tai antamalla väärää tai harhaanjohtavia tietoja taloudellisesta asemastaan konkurssissa, ulosotossa, yksityishenkilön velkajärjestelymenettelyssä taikka yrityssaneerausmenettelyssä,

tai järjestemällä taloudellista asemaansa muilla vastaavilla, selvästi sopimattomilla toimilla velkojien vahingoksi. (Uitto 2009: 102–103.)

Kätketyn tai lahjoitetun omaisuuden määrän pitää olla tuntuva, jotta se kävisi määrääjän jatkamisen perusteeksi. Velkojen perusteettoman lisäämisen tarkoituksena on aktiivisesti heikentää omaa taloudellista asemaa. Velallisen passivoituminen tai elämänhallinnan menettäminen ei kuitenkaan ole sellaista velkaantumista, jonka takia määräaika voisi jatkaa. (HE 83/2006.)

Vaikka edellä mainitut edellytykset täytyisivätkin, määräaika ei saa jatkaa, jos sitä voidaan pitää velallisen kannalta kohtuuttomana. Kohtuusarvioinnissa otetaan huomioon velallisen asemaan liittyvät kohtuusnäkökohdat kokonaisuudessaan. Kohtuusarvioinnissa otetaan huomioon esimerkiksi velallisen asema silloin, kun velallinen lisäsi perusteettomasti velkojensa määrää. Teon anteeksiannettavuus voi myös vaikuttaa kohtuusarvointiin, kuten myös se, miten määrääjän jatkaminen vaikuttaisi velallisen taloudellisiin ja muihin oloihin. Esimerkki tapauksesta, jossa määräaika normaalisti jatkettaisiin, on taloudelliseen rikollisuuteen viittaava menettely, jolla on salattu tai siirretty ulkomaille huomattava määrä velallisen omaisuutta. Esimerkki tapauksesta, jossa määräaika taas ei tulisi jatkaa, on pientuloinen velallinen, jolta on vuosikausien ajan ulosmitattu palkkaa, ja joka on vain jättänyt ilmoittamatta joitakin suhteellisen pieniä satunnaisia lisätulojaan. (Linna – Leppänen 2003: 199.)

Ulosottokaaren 2 luvun 26 §:n 3 momentin mukaan ulosottooperusteen määrääjän jatkamista koskeva kanne on nostettava viimeistään kahden vuoden kuluessa alkuperäisen määrääjän päättymisestä. Velkoja voi nostaa kanteen myös heti kun velallisen epäasianmukainen menettely on tullut ilmi, vaikka alkuperäinen määräaika ei olisi kulunut loppuun. Alkuperäinen määräaika on laskettu saatavan eri osille eri ajankohdista, eli velallisen suoritusvelvollisuus on alkanut erissä vasta tuomion antamisen jälkeen. Tällöin velkojan on nostettava kanne ennen kuin kannemääräaika päättyy ensimmäisen erän osalta, jos hän haluaa määrääjän jatkamista kaikkien erien osalta. (Linna – Leppänen 2003: 200.)

Velkojalla on määräajan jatkamisen lisäksi vaihtoehtona nostaa vahingonkorvauskanne velallista vastaan, mikäli velallinen on syylistynyt rikokseen. Rikoksella tarkoitetaan tässä yhteydessä velallisen petosta tai velallisen epärehellisyyttä. Velkojan on näytettävä toteen korvausvelvollisuuden perustavat seikat, kuten hänelle aiheutunut vahinko ja syy-yhteys. Velkojan alkuperäinen saatava voi siis muuntua vahingonkorvaussaatavaksi, ja hänen siitä saamansa tuomio on uusi ulosottoeruste, joka on perittävässä ulosottoteitse velalliselta normaalin ulosottoerusteen määräajan puitteissa. (Linna – Leppänen 2003: 195–196.)

Korkeimman oikeuden päätös ulosottoerusteen määräajan jatkamisesta, kun velallinen on salannut omaisuuttaan ulosottomenettelyn aikana.

KKO:2011:60

Velallinen oli ulosottoerusteen alkuperäisen määräajan kuluessa salannut ulosottomenettelyssä omaisuuttaan ja lisäksi hänen oli katsottu ryhtyneen ulosottolain 4 luvun 9 §:n 4 momentissa tarkoitettuihin keinotekoisiiin järjestelyihin. Koska kyseinen omaisuus oli kuitenkin jo vuonna 2001 ulosmitattu velallisen veloista ja varat oli käytetty hänen velkojensa maksuun, velallisen menettelyn ei katsottu olennaisesti vaikeuttaneen velkojan maksunsaantia. Ulosottoerusteen määräaika ei jatkettu.

Ulosottokaari 2 luku 26 §

8.4 Määräajan jatkamista koskeva tuomio

Ulosottokaaren 2 luvun 27 §:n 2 momentin mukaan määräajan jatkamista koskevassa tuomiossa velalliselle asetetaan maksuvelvollisuus sellaisena kuin se oli alkuperäisen määräajan päättyessä, jollei sen jälkeen tapahtuneesta maksusta tai muusta vastaavasta seikasta muuta johdu. Tällä tarkoitetaan sitä, ettei velallisella ole maksuvelvollisuutta alkuperäisen määräajan päättymisen ja jatkamistuomion välisenä aikana. Maksuvelvollisuus tulee kuitenkin voimaan heti, kun jatkamistuomio on annettu ja on voimassa jatkettun määräajan päättymiseen saakka. Myös tuomiossa, jolla ulosottoerusteen määräaika jatketaan ennen sen päättymistä, vahvistetaan, että ulosottoeruste on täytäntöönpanokelpoinen jatkettun määräajan päättymiseen saakka. (Uitto 2009: 106.)

Tuomio, jolla ulosottoperusteen määräaikaä jatketaan, on täytäntöönpanokelpoinen, vaikka se ei olisi saanut lainvoimaa kuten vastaava käräjäoikeuden maksutuomio, jolla ei ole lainvoimaa. (HE 216/2001.)

Yhteisvelkasuhteissa ja takauksessa määräajan jatkaminen ei vaikuta muiden samasta velasta vastuussa olevien velallisten tai takaajan asemaan. Muiden velasta vastuussa olevien velallisten velkavastuu määräytyy niin kuin määräaikaä ei olisi jatkettu. Mikäli tuomioistuin on antanut tuomion määräajan jatkamisesta velasta, jossa velallisia on useita ja jonkun toisen velallisen osuus on jo vanhentunut, koskee kyseinen tuomio vain velallisen pääluvun mukaista osuutta velasta. Takaajan takausvastuukin päättyy silloin, kun ulosottoperusteen määräaika kuluu umpeen. Takausvastuu ei synny uudelleen, vaikka tuomioistuin jatkaisi ulosottoperusteen määräaikaä ja asettaisi maksuvelvollisuuden uudelleen. Takaajan vastuu lakkaa myös silloin, kun alkuperäinen määräaika päättyy tilanteissa, jossa ulosottoperusteen määräaikaä on jatkettu päävelallisen osalta ennen alkuperäisen määräajan päättymistä. (Uitto 2009: 107.)

8.5 Velan lopullinen vanhentuminen

Velka vanhenee lopullisesti, kun ulosottoperusteen määräaika kuluu umpeen. Ulosottoperusteen, jonka määräaikaä on jatkettu, osalta velka vanhenee lopullisesti, kun jatkettu määräaika on kulunut umpeen. Vanhentumisen jälkeen velkaan sovelletaan vanhentumislain säännöksiä vanhentuneesta velasta. (Uitto 2009: 106.)

Ulosottoperusteen määräajan umpeen kulumisen jälkeen ulosottoviranomainen lopettaa ulosottoperusteen täytäntöönpanon. Mikäli ulosmittaus on ehditty toimittaa ennen velan vanhentumista, mutta omaisuutta ei ole ennätetty tilittää ennen velan vanhentumista velkojalle tai realisoida, velkoja saa kuitenkin maksun ulosmitatusta omaisuudesta. (Linna 2008: 55.)

9 VANHENTUMISEN VAIKUTUKSET

9.1 Suoritusvelvollisuuden lakkaaminen

Vanhentumislain 14 §:n 1 momentin mukaan velallisen suoritusvelvollisuus lakkaa, kun velka vanhentuu. Sen jälkeen velallisella ei ole minkäänlaista velvollisuutta maksaa kyseistä jo vanhentunutta velkaa. Velallisen ei tarvitse tehdä mitään toimia, että velka vanhentuisi, vaan vanhentuminen tapahtuu lain nojalla automaattisesti vanhentumisajan päätyttyä. (Laki velan vanhentumisesta 14 § 728/2003.)

Velkojalla ei ole oikeutta periä velkaa velalliselta sen jälkeen, kun velka on vanhentunut. Velkoja ei voi vaatia vanhentumisajan jättämistä huomiotta ja uutta vanhentumisaikaa nojaten siihen, että velallinen on sopimussuhteessa toiminut sopimuksen ehtojen vastaisesti, koska velkojalla on monta eri tapaa katkaista vanhentumisaika. Vanhentumisen voi jopa katkaista, vaikka velallinen piileskelisi velkojaa. Velkojalla on eräissä tilanteissa oikeus pitää suoritukset, jotka velallinen on tehnyt velan vanhentumisen jälkeen. Velkoja voi myös vedota maksunsaantia turvaaviin keinoihin, kuten kuittaukseen ja panttioikeuteen. (HE 187/2002.)

Vanhentumislain 14 §:n 2 momentin mukaan jo vanhentuneen velan maksaminen, niin tarkoituksella kuin vahingossa maksettuna, on pätevä suoritus. Velallisella ei silloin ole oikeutta vaatia maksuaan takaisin. Velallisen pitääkin itse huolehtia, ettei maksa velkaa, joka on ehtinyt vanhentua. Velallinen ei voi vedota perusteetomaan etuunkaan, koska maksu on velan mukainen. (Saarnilehto 2005: 156.)

Poikkeuksen maksun palauttamattomuudelle muodostavat saatavat kuluttajalta, yksityistakaajalta ja yksityiseltä pantinantajalta. Vanhentumislain 14 §:n 2 momentin säännös koskee kaikkia elinkeinonharjoittajan saatavia, jotka perustuvat kulutustavarain luovuttamiseen ja luoton myöntämiseen kuluttajalle sekä luotonantajan saatavia yksityistakaajalta ja yksityiseltä pantinantajalta. Kuluttajalla, yksityistakaajalla sekä yksityisellä pantinantajalla on oikeus saada palautus tekemästään maksusta, jos hän on tehnyt sen tietämättä, että velka on vanhentunut. Siinä tilanteessa, kun velallinen maksaa tarkoituksella vanhentunutta velkaa, ei velko-

jalla ole velvollisuutta palauttaa maksettua velkaa. Velkojan on aina kyettävä osoittamaan, että velallinen on tiennyt velan olleen vanhentunut maksun tehdesään. (Aurejärvi – Hemmo 2007: 145–146.)

Yksityistakaajalla tarkoitetaan takauksen antanutta luonnollista henkilöä, ei kuitenkaan henkilöä, joka takauksen antaessaan on velallisena olevan yhteisön, säätiön tai sen emoyhteisön toimitusjohtaja, hallituksen, hallintoneuvoston tai niihin rinnastettavan toimielimen jäsen, vastuunalainen yhtiömies tai yhteisön perustaja. Hänellä ei saa olla suoraan tai välillisesti vähintään kolmasosaa osakeyhtiön osakkeista tai osakkeiden tuottamasta äänivallasta. Yksityisellä pantinantajalla tarkoitetaan vierasvelkapanttaussitoumuksen antanutta luonnollista henkilöä, joka ei myöskin saa kuulua panttia antaessaan edellä mainituin tavoin velallisena olevan yhteisön tai säätiön toimielimeen. (Laki takauksesta ja vierasvelkapanttauksesta 2 § 361/1999.)

Oikeustoimilain 3 luvussa säädetään pätemättömyysperusteista, joiden nojalla velallisella on oikeus saada maksamansa vanhentunut velka takaisin. Pätemättömyysperusteita ovat esimerkiksi se, että velallinen on pakotettu väkivaltaa käyttäen tai henkeä tai terveyttä uhaten maksamaan vanhentunutta velkaa. Myös velallisen petollinen viettely on pätemättömyysperuste. (Saarnilehto 2004: 34.)

Jos velallisella on oikeus saada takaisin maksamansa vanhentunut velka, pitää hänen vaatia palautusta kolmen vuoden kuluessa, koska kyseessä on perusteettoman edun palautus. Sen vanhentumisesta säädetään vanhentumislain 7 §:n 1 momentin neljännessä kohdassa, jota on käsitelty kohdassa 4.3. Velkojan on myös maksettava palautettavasta määrästä korkoa, joka määräytyy korkolain 3 §:n 2 momentin mukaan siitä päivästä lukien, jolloin velkoja sai vanhentunutta velkaa koskevan maksun velalliselta. (HE 187/2002.) Koron määrä ei ole ennalta sovittu, minkä johdosta sovelletaan korkolain 3 §:n 2 momenttia. Korko on Euroopan keskuspankin antama viitekorko (HE 232/2001).

Velkojan pitää ottaa huomioon saatavien perinnästä annetun lain 4 §, jossa säädetään hyvästä perintätavasta. Sen mukaan perinnässä ei saa antaa vääriä tai harhaanjohtavia tietoja maksun laiminlyönnin seurauksista, aiheuttaa kohtuuttomia

kuluja tai tarpeetonta haittaa, eikä vaarantaa yksityisyyden suojaa. Velkojan on siis ilmoitettava velalliselle, että perittävänä oleva velka on vanhentunut, ja että sen maksamatta jättämisestä ei aiheudu oikeudellisia seuraamuksia. Saatavien perinnästä annetun lain 15 §:n mukaan velallisella on oikeus vaatia korvausta perintätoimistolta, jos virheellisen perintämenettelyn takia velallinen maksaa vanhentunutta velkaa. (Laki saatavien perinnästä 513/1999.)

Velan vanhentuminen voi vaikuttaa myös liitännäisen velan lakkaamiseen. Esimerkiksi velan takaussopimus ei ole voimassa itsenäisenä velvoitteena ilman päävelkaa. Siitä on säädetty takauslain 15 §:n 1 momentissa, jonka mukaan takaajan vastuu velkojaa kohtaan lakkaa, kun päävelka on suoritettu tai se on muuten lakannut. (Laki takauksesta ja vierasvelkapanttauksesta 361/1999.)

9.2 Kuittaus ja maksun peräytyminen

9.2.1 Yleistä kuittauksesta

Kuittauksella tarkoitetaan velkojan ja velallisen saamisoikeuksien kuittausta toisistaan vastaan, jolloin ne lakkaavat siltä osin kuin ne kattavat toisensa ilman maksusuoritusten tekoa. Kuittaus siis edellyttää sitä, että velallisella on myös saamisoikeus velkojalta, jolloin ne ovat toisiinsa nähden vastakkaisia. Saatavaa voidaan kutsua vastasaatavaksi, joka tarkoittaa saatavaa, jota kuittausta haluava osapuoli haluaa käyttää kuittaukseen. Saatavaa voidaan myös kutsua pääsaatavaksi, joka tarkoittaa saatavaa, joka halutaan kuitata vastasaatavalla. (Uitto 2009: 43.)

Kuittauksen edellytyksiä ovat saatavien vastakkaisuus, samanlaisuus ja vastasaatavan perimiskelpoisuus. Saatavan vastakkaisuudella tarkoitetaan sitä, että osapuolet ovat samanaikaisesti toistensa velkojia ja velallisia. Sen lisäksi saatavien täytyy olla vastakkain kuittaushetkellä. Saatavien samanlaisuudella tarkoitetaan sitä, että niiden pitää olla laadultaan yhtäläisiä, jonka takia käytännössä vain rahasaatavia voi käyttää kuittaukseen. Perimiskelpoisuudella tarkoitetaan sitä, että vastasaatavasta on erääntynyt ja siitä voidaan antaa suoritustuomio tuomioistuimessa. Vastasaatava on siis kannekelpoinen. Kuittausta haluavan velka eli pääsaatava täytyy olla erääntynyt ennen vastasaatavaa. Vastasaatavan täytyy olla

eräännytynyt vasta ennen kuittausta koskevan ilmoituksen tekemistä. (Aurejärvi – Hemmo 2007: 93–97; Uitto 2009: 45–51.)

9.2.2 Vanhentuneen velan käyttö kuittauksessa

Velkoja voi käyttää vanhentunutta velkaansa kuitataksaan oman velkansa vain siinä tilanteessa, että kuittauksen edellytykset ovat täyttyneet ennen velan vanhentumista tai jos osapuolten saatavat liittyvät samaan oikeussuhteeseen. Velan vanhentuminen ei siis estä mahdollisuutta kuittaukseen. (Uitto 2009: 52.)

Kuittauskelpoisen velan on oltava kuittauksen edellytysten lisäksi selkeä ja riidaton. Jos velan määrä on täsmentynyt vasta sen jälkeen, kun kuittausta vaativan oma saatava on vanhentunut, johtaa se yleensä siihen, että vanhentunut saatava ei kelpaa kuittauksen vastasaatavaksi ilman toisen osapuolen suostumusta. Pakollinen kuittaus ei nimittäin ole mahdollinen, jos vastasaatava voidaan ilmoittaa vain enimmäismääräisenä. Sama koskee tilannetta, jossa kuittaajan oma velka eräännyy vasta hänen saatavansa vanhentumisen jälkeen. (HE 187/2002.)

Kuittausmahdollisuudet ovat siis normaalia suuremmat, mikäli vastakkaiset saatavat liittyvät toisiinsa. Vanhentunut saatava kelpaa myös kuittauksen vastasaatavaksi, jos se kuuluu samaan oikeussuhteeseen kuin kuittaajan oma velka, vaikka kuittauksen edellytykset eivät olisikaan täyttyneet ennen vastasaatavan vanhentumista. Riittää, että kuittauksen edellytykset täyttyvät kuittausilmoituksen tekohetkellä. (HE 187/2002.)

Korkeimman oikeuden päätös asiassa, joka koskee tietyltä osalta vanhentuneen velan käyttämistä kuittaukseen.

KKO:2007:25

Kuittausvaatimusta velkomusasiassa ei voitu hylätä sillä perusteella, ettei kuittaukseen käytettävä saatava ollut riidaton. Saatavan perimiskelpoisuus ei edellyttänyt sen riidattomuutta, vaan kysymys saatavan olemassaolosta ja kuittauskelpoisuudesta tuli riitautetuilta osin tutkia ja ratkaista oikeudenkäynnissä.

Oikeudenkäymiskaari 24 luku 5 § 2 momentti

9.2.3 Maksun peräytymisen vaikutus velan vanhentumiseen

Vanhentumislain 15 §:n 2 momentissa säädetään velan maksun tai kuittauksen peräytymisestä tai vaikutuksettomaksi osoittautumisesta, jolloin velka ei ole vanhentunut maksun jälkeen kuluneena aikana, jos velkojalla on perusteltu syy olettaa velan maksun tai kuittauksen lakkauttaneen velan. Velkoja ei saa menettää saatavaansa vain sen takia, että saatavan katsottaisiin vanhentuneen maksun ja peräytymisen välisenä aikana. Esimerkki kuittauksen peräytymisestä on takaisinsaanti konkurssipesään, joka johtaa siihen, että saamisoikeus syntyy peräytyneiltä osin uudestaan sekä sopimuksen purkautuminen, johon liittyy velvoite palauttaa vastakkaiset suoritukset. (Laki velan vanhentumisesta 15 § 728/2003.)

Velkojalla pitää olla perusteltu syy olettaa saamansa suorituksen lakkauttaneen velkasuhteen siten, että velasta muistuttaminen ei ole ollut tarpeellista. Tämä on edellytyksenä velkasuhteen palautumiselle. Velallisen maksun tai kuittauksen pitää olla sellainen, jota voidaan pitää suorituksena, mutta sen ei tarvitse olla sopimuksenmukainen suoritus. Mahdollinen takaisinsaannin riskikään ei tee maksua tai kuittausta perusteettomaksi velkojan kannalta. Takaisinsaannin palautuksen tarkoituksena on palauttaa velallisen ja velkojan asema sellaiseksi, jollainen se oli ennen takaisinsaannilla peräytettävän maksun tapahtumista. (HE 187/2002.)

Peräytyvä suoritus katkaisee vanhentumisajan. Velkojan luottamusta maksun pysyvyyteen joudutaan arvioimaan vain silloin, kun vanhentumisaika on ehtinyt kulua kokonaan maksun tai kuittauksen jälkeen. Vanhentuminen katkeaa kuitenkin silloin, jos velkoja saa palautusvaatimuksen tietoonsa ja mahdollisen maksun palautuksen, edellyttäen, että vanhentumisaika ei ole kulunut kokonaan. Säännöksessä ei lue palautetun velkasuhteen vanhentumisajan alkamiskohtaa, vaan se ratkaistaan tapauskohtaisesti. Useissa tapauksissa vanhentumisaika alkaa, kun velkoja palauttaa maksulla tai kuittauksella saamansa varat. (HE 187/2002.)

9.3 Vakuusoikeus

9.3.1 Vakuuden vaikutus velan vanhentumiseen

Vanhentumislain 16 §:n 1 momentin mukaan velkojalla säilyy oikeus velallisen antamaan vakuuteen, vaikka velka vanhentuisi. Kyseistä pykälää voidaan soveltaa yhtäläisesti yleiseen vanhentumisaikaan ja muihin erityisiin vanhentumissäännöksiin. (HE 187/2002.)

Velan vanhentuminen ei estä velkojaa saamasta maksua velallisen omaisuudesta, joka on annettu velkojalle vakuudeksi ja johon hänellä on pantti- tai pidätysoikeus. Säännös kattaa myös yrityskiinnitykseen perustuvan oikeuden, koska vakuukohteen laadulla ei ole merkitystä. Merkityksetöntä on, minkälaisen vakuuden velallinen on antanut, koska ne kaikki tuovat samanlaisen suojan velan vanhentumista vastaan. Vakuusoikeus suojaa velkojaa vain vakuuden arvon verran. Velkoja ei voi periä edes vanhentunutta saatavaansa vakuuden arvon ylittävältä osalta. Esimerkiksi, jos velkoja on saanut panttioikeuden kiinnitetystä kiinteistöstä, joka on pantattu arvoaan suuremmasta rahamäärästä, ei velkoja voi saada mitään takaisin arvon ylittävästä kiinnityksestä. (HE 187/2002.)

Vierasvelkavakuutta ei voida soveltaa vanhentumislain 16 pykälään, vaan siitä säädetään takauslaissa. Takauslain 41 §:ssä säädetään takausta koskevien säännösten soveltamisesta vierasvelkapanttaukseseen, jonka mukaan vierasvelkapanttausta ei voida käyttää vanhentuneen päävelan maksuksi. Vierasvelkapanttaus on yksi vierasvelkavakuuksista. Velkoja voi vaatia maksua pantista siinä tilanteessa, kun hänen vakuusvelkansa on vanhentunut vain pantinantajaa vastaan. (HE 187/2002.) Vierasvelkavakuudella tarkoitetaan sitä, että pantinantaja antaa omaisuuttaan velkojalle kolmannen henkilön velan suorittamisen vakuudeksi (Laki takauksesta ja vierasvelkapanttauksesta 361/1999.).

9.3.2 Omistuksenpidätys- ja takaisinottoehdot

Kauppahintaa koskevan velan vanhentumisesta säädetään vanhentumislain 16 §:n 2 momentissa. Kun kyseinen velka vanhentuu, raukeaa ehto, jonka mukaan myyjällä on oikeus purkaa kauppa tai vaatia kaupan kohdetta takaisin itselleen, jos os-

taja on jättänyt maksamatta tuotteen. Edellytyksenä ehdon raukeamiselle on se, että ehtoa ei ole kirjattu omistuksesta ja oikeuksista lain nojalla pidettävään rekisteriin. (Saarnilehto 2003: 37.)

Tällaisia rekistereitä ovat kiinteistöjä koskeva lainhuuto- ja kiinnitysrekisteri, kuljetusvälineitä koskevat rekisterit sekä arvo-osuusrekisteri, jossa ovat tiedot arvo-osuustileistä ja niihin kirjatuihin arvo-osuuksista. Suurin osa omistuksenpidätys- ja takaisinottoehdoin tehtävistä kaupoista koskee kohteita, jotka eivät ole missään rekisterissä, esimerkiksi kodinkoneet, huonekalut ja elinkeinotoiminnassa käytettävät koneet ja laitteet. (HE 187/2002.)

Omistuksenpidätys ehdolla tarkoitetaan sitä, että omistusoikeus siirtyy tuotteen ostajalle vasta, kun kauppahinta on maksettu. Takaisinottoehto tarkoittaa sitä, että tuotteen omistusoikeus palautuu takaisin myyjälle, jos kauppahinta jää maksamatta sovituissa määräajassa. Kummassakin tilanteessa edellytetään, että kyseinen ehto on kirjattu kauppasopimukseen. (HE 26/2003.)

Kauppahintaa koskevalla velalla tarkoitetaan ensinnäkin vastikevelkaa. Myös muut velat, joiden suorittamista omistuksenpidätys- tai takaisinottoehto turvaa, kuuluvat vanhentumislain 16 §:n 2 momentin piiriin. Jos osamaksusopimuksen maksuerät vanhenevat itsenäisesti, vakuusehto raukeaa vasta, kun koko velka on vanhentunut. Omistuksenpidätys- ja takaisinottoehdot perustuvat sopimusehtoihin, jotka eivät edellytä ulkoisesti havaittavia toimenpiteitä. (HE 187/2002.)

Omistuksenpidätys- tai takaisinottoehtoa ei tarvitse välttämättä kirjata rekisteriin sen tekohetkellä, vaan sen voi myös kirjata ennen kuin kauppahinta vanhentuu. Silloin se on sitova, vaikka velka vanhentuisi myöhemmin. Mikäli omistuksenpidätys- tai takaisinottoehtoa ei ole merkitty rekisteriin ennen velan vanhentumista, ehto raukeaa samanaikaisesti kuin velka vanhentuu. Sillä ei ole merkitystä, onko ehdon kirjaaminen määräaikana laissa säädetty velvollisuus vai ei. Myös viivästynyt merkintä suojaa ehtojen raukeamiselta. (HE 187/2002.)

9.4 Maksukyvyttömyysmenettely

9.4.1 Konkurssi

Vaikka velka vanhentuu, velkojalla on oikeus saada maksu konkurssipesään kuuluvasta omaisuudesta, jos saatava on otettu huomioon konkurssituomiossa eli tuomioistuin on määrännyt saatavan maksettavaksi konkurssiin luovutetun omaisuuden arvosta. Omaisuudella tarkoitetaan kaikkea omaisuutta, joka kuuluu konkurssipesään. Säännöksen piiriin kuuluu omaisuus, joka joudutaan mahdollisesti jakamaan vasta konkurssin lopputilityksen jälkeen, koska kyseinen omaisuus on tullut vasta tuolloin pesänhoitajien tietoon. (HE 187/2002.)

Konkurssin koskiessa luonnollista henkilöä on hän vastuussa velasta myös sellaisella myöhemmin saamallaan varallisuudella, joka ei kuulu konkurssipesään. Kyseinen velallisen henkilökohtainen velka vanhentuu yleisten säännösten mukaisesti. Konkurssituomio on kuitenkin rinnastettu vanhentumislaissa tuomioon tai muuhun ulosottooperusteeseen, vaikka se ei ole ulosottooperuste. Kun asiassa on annettu konkurssituomio, vanhentumisaika muuttuu viideksi vuodeksi eli ulosottooperusteen vanhentumisajaksi. (Saarnilehto 2004:38.)

9.4.2 Maksuohjelma

Vanhentumislain 17 §:n 2 momentin mukaan tilanteissa, joissa velalliselle on määrätty maksuohjelma, korvaa maksuohjelma velkasuhteiden ehdot. Maksuohjelmia ovat yksityishenkilön velkajärjestelyssä sovittu maksuohjelma ja yritysaneerausmenettelyssä vahvistettu saneerausohjelma. Maksuohjelmassa määrätään uudet maksuajat veloille. Maksuohjelma on ulosottooperuste, johon sovelletaan siten viiden vuoden vanhentumisaikaa kunkin maksuerän eräpäivästä lukien. (Laki velan vanhentumisesta 17 § 728/2003.)

Vanhentumislain 17 §:n 2 momentissa säädetään myös mahdollisesta maksuohjelman raukeamisesta. Tuomioistuimen antaessa lainvoimaisen päätöksen maksuohjelman raukeamisesta, katkeaa myös vanhentumisaika. Tällöin kaikkien velkajärjestelyvelkojen katkaistavissa oleva vanhentumisaika alkaa kulua samasta ajankohdasta. Vanhentumisajan pituus riippuu siitä, onko velkojalla suoritustuo-

mio velasta, jolloin vanhentumisaika on viisi vuotta. Muuten vanhentumisaika on yleinen vanhentumisaika eli kolme vuotta, ellei kyseiseen velkaan sovelleta jotain erityisvanhentumisaikaa. (HE 187/2002.)

10 YHTEENVETO

Vanhentumislain mukainen yleinen vanhentumisaika on kolme vuotta. Yleisen vanhentumisajan alkamisajankohta on sidottu eräpäivään, eli se alkaa kulua eräpäivästä. Jos eräpäivästä ei ole sovittu, vanhentumisaika alkaa kulua siitä, kun velkoja on luovuttanut velan määrän velalliselle. Yleinen vanhentumisaika ei kuitenkaan kata kaikkia velkoja, minkä vuoksi vanhentumislaisissa on säädetty toissijainen kymmenen vuoden vanhentumisaika. Toissijainen vanhentumisaika alkaa kulua silloin, kun osapuolet sopivat velasta. Vanhentumislaisissa on olemassa vielä viiden vuoden vanhentumisaika, jota sovelletaan, kun velalle on haettu tuomio tai muu ulosottoeruste.

Vahingonkorvausvelan vanhentumisaika on myös kolme vuotta, joka alkaa kulua velkojan esittämästä vaatimuksesta. Vahingonkorvausvelalle on määrätty myös kymmenen vuoden enimmäisaika, jonka kuluessa vaatimus on tehtävä. Enimmäisaika alkaa kulua vahinkoon johtaneesta tapahtumahetkestä. Enimmäisaikaa tarvitaan sen vuoksi, että vahingonkorvausvelat eivät olisi voimassa ikuisesti. Henkilö- ja ympäristövahinkoihin perustuviin velkoihin ei kuitenkaan sovelleta enimmäisaikaa, koska kyseessä olevat vahingot voivat ilmetä vasta pitkän ajan kuluttua.

Velan vanhentumisen voi katkaista vapaamuotoisella katkaisutoimella tai oikeudellisella katkaisutoimella. Velan katkaisusta alkaa kulua uusi, yleensä edellisen vanhentumisajan mittainen vanhentumisaika. Uuden vanhentumisajan pituus voi myös vaihtua, esimerkiksi jos eräpäivättömälle velalle sovitaan eräpäivä tai velkoja hakee velalle tuomion. Velkasuhdetta voi siis pitää yllä pidempään kuin vain kolme, viisi tai kymmenen vuotta. Katkaisutoimen on oltava aina osapuolten välinen toimi.

Vapaamuotoisia katkaisutoimia ovat osapuolten välinen sopimus maksujen järjestelystä, velallisen velan suoritus tai tunnustus sekä velkojan vaatimus. Vapaamuotoisessa katkaisutoimessa voi syntyä ristiriitatilanteita, jolloin velkojan on kyettävä näyttämään, milloin vanhentuminen on katkaistu. Vapaamuotoinen katkaisutoimi edellyttää velan yksilöintiä. Esimerkiksi jos osapuolten välillä on monta

velkasuhdetta, katkaisutoimi on yksilöitävä koskemaan sitä velkasuhdetta, jonka vanhentuminen halutaan katkaista.

Oikeudellisia katkaisutoimia ovat velkojan nostama kanne velallista vastaan tuomioistuimessa tai muussa toimielimessä, velkojan ilmoitus velastaan velallista koskevan julkisen haasteen johdosta tai velallisen konkurssissa tai muussa maksuennettelyssä sekä velkojan vireillepanema ulosottoasia. Velan vanhentuminen keskeytyy, kun velkaa koskeva asia tulee vireille tuomioistuimessa tai muussa toimielimessä tai ulosottoviranomaisessa, eli silloin kun hakemus saapuu kyseiselle viranomaiselle. Julkisen haasteen ja maksukyvyttömyysmenettelyiden osalta vanhentuminen keskeytyy menettelyn alkamispäätöksellä. Vanhentuminen pysyy keskeytyneenä menettelyn ajan tai vireilläoloajan, minkä jälkeen alkaa kulua uusi vanhentumisaika.

Vanhentumislaisissa on säännelty velan vanhentumisen vaikutuksista. Yleisesti ottaen velallisen suoritusvelvollisuus lakkaa, kun velka vanhentuu vanhentumisajan päätyttyä. Tämän jälkeen velkojalla ei ole oikeutta periä velkaa. On kuitenkin olemassa tilanteita, jolloin velkojalla on oikeus pitää saamansa suoritus, jonka velallinen on tehnyt vanhentumisen jälkeen. Vanhentuneen velan maksaminen tarkoituksella tai vahingossa on pätevä suoritus. Poikkeuksellisesti kuluttajalla, yksityistakaajalla ja yksityisellä pantinantajalla on oikeus saada palautus maksustaan, jos hän ei ole tiennyt velan vanhentuneen. Velallisen pitää vaatia palautusta vanhentuneen velan maksusta kolmen vuoden kuluessa.

Vanhentunutta velkaa voidaan käyttää myös kuittaukseen. Kuittauksessa osapuolet ovat toistensa velkoja ja velallinen, eli kumpikin on toiselle velkaa ja he kuittaavat velkansa siltä määrältä kuin ne kattavat toisensa ilman maksusuoritusta. Kuittauksen edellytysten on kuitenkin pitänyt täytyä ennen velan vanhentumista. Kuitattavien velkojen tulee siis olla vastakkaisia, samanlaatuisia ja perimiskelpoisia. Sen lisäksi niiden pitää olla selviä ja riidattomia. Mikäli kuittaus myöhemmin peräytyy, velan ei katsota vanhentuneen kuittauksen jälkeisenä aikana ja osapuolten välinen velkasuhde syntyy uudelleen.

Velan vanhentumisen jälkeen velkojalla säilyy oikeus velallisen antamaan vakuuteen, johon hänellä on pantti- tai pidätysoikeus. Velkoja voi siis saada maksun velallisen vakuudesta, mutta vain vakuuden arvon verran. Vanhentumislaisissa on säädetty omistuksenpidätys- ja takaisinottoehtojen raukeamisesta, kun velka vanhentuu. Myyjällä ei ole enää oikeutta purkaa kauppaa tai vaatia kaupan kohdetta takaisin itselleen. Ehdon pitää kuitenkin olla kirjattuna rekisteriin, jotta se raukeaa.

Maksukyvyttömyysmenettelyt vaikuttavat velan vanhentumiseen. Esimerkiksi konkurssissa velkojalla on oikeus saada maksu konkurssipesään kuuluvasta omaisuudesta, vaikka velka olisi jo vanhentunut. Konkurssituomion vanhentumisaika on viisi vuotta, koska se rinnastetaan ulosottooperusteeseen. Luonnollinen henkilö on konkurssipesään kuuluvan omaisuuden lisäksi vastuussa velasta omalla omaisuudellaan, joka ei kuulu konkurssipesään. Tämä velka vanhentuu vanhentumislain yleisten säännösten mukaan. Yksityishenkilön velkajärjestelyssä tai yritysaneerausmenettelyssä annettu maksuohjelma on ulosottooperuste, jonka takia vanhentumisaika on viisi vuotta kyseisissä maksuohjelmissä. Maksuohjelma voi raueta tuomioistuimen päätöksellä, jolloin kaikkien maksuohjelmassa olleiden velkojen vanhentumisaika alkaa kulua raukeamispäivästä.

Velasta voi olla vastuussa useampi kuin yksi velallinen, jolloin vanhentumisaika lasketaan kunkin velallisen kohdalla erikseen. Velkojan täytyy katkaista vanhentuminen jokaista velallista kohtaan. Jos velka vanhentuu yhden velallisen osalta, vastaavat jäljelle jääneet velalliset vain omasta osuudestaan. Samalla velan yhteisvastuu loppuu. Velallisten osuus velasta lasketaan yleensä pääluvun mukaan. Yhteisvelkasuhteissa velallisella on oikeus vaatia takaisin oman osuuden ylittävä määrä, jos hän on maksanut velkaa tietämättä, että velka on vanhentunut jonkun yhteisvastuullisen velallisen osalta. Mikäli yksi velallinen maksaa koko velan, on hänellä oikeus periä toisilta velallisilta heidän osuutensa velasta. Tätä kutsutaan takautumisoikeudeksi, vanhentumisaika on vanhentumislain mukainen yleinen kolmen vuoden vanhentumisaika. Takautumisoikeuden vanhentuminen alkaa kulua siitä, kun velallinen suorittaa velan.

Vanhentumislaisissa ei ole säädetty velan lopullisesta vanhentumisesta, toisin kuin ulosottokaareissa, jossa on säädetty maksuvelvoitetta koskevan ulosottoperusteen lopullisesta vanhentumisesta. Ulosottoperusteen täytäntöönpanolle on annettu määräaika, jonka jälkeen ulosottoperustetta koskeva velka vanhentuu lopullisesti. Määräaika on 15 tai 20 vuotta riippuen siitä, onko velkojana luonnollinen henkilö vai oikeushenkilö. Jos velallinen on tuomittu joko ehdottomaan vankeuteen, valvontarangaistukseen, yhdyskuntapalveluun tai ehdolliseen vankeuteen, korvaus- saatavan määräaika on aina 20 vuotta. Määräaika lasketaan lopullisen ulosotto- perusteen antopäivästä, esimerkiksi lainvoimaisesta tuomiosta. Yhteisvelkasuhteissa määräaika lasketaan jokaisen ulosottoperusteen kohdalta erikseen. Velka voi van- hentua lopullisesti vain luonnollisen henkilön osalta, kun taas oikeushenkilöiden veloilla ei ole lopullista vanhentumisaikaa.

Määräaikaa voidaan jatkaa alkuperäisen määräajan jälkeen vielä 10 vuodella tuo- mioistuimen päätöksellä. Velkojan kuitenkin täytyy vaatia tuomioistuimelta mää- räajan jatkamista kahden vuoden kuluessa alkuperäisen määräajan päättymisestä. Määräajan jatkaminen edellyttää velallisen vaikeuttaneen velkojan maksunsaantia esimerkiksi kätkemällä omaisuuttaan tai lisäämällä velkojensa määrää perusteet- tomasti. Tuomioistuin ei saa jatkaa määräaikaa, jos sen jatkaminen olisi velallisen kannalta kohtuutonta. Mikäli tuomioistuin määrää määräajan jatkumaan, velalli- sen pitää maksaa velka samansuuruisena kuin alkuperäisen määräajan päättyessä. Määräaikaa ei voida jatkaa takaajaa tai toista yhteisvelallista kohtaan. Velka van- hentuu lopullisesti määräajan kuluessa umpeen, minkä jälkeen velkaan sovelle- taan vanhentumislain säännöksiä vanhentuneesta velasta.

LÄHTEET

- Aurejärvi, E & Hemmo, M. 2007. Velvoiteoikeuden oppikirja. 3. painos, 1. lisäpainos. Helsinki. Edita Publishing Oy.
- HE 216/2001 Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi ulosottolain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.
- HE 232/2001. Hallituksen esitys Eduskunnalle viivästyskorkoa koskevan lainsäädännön muuttamisesta.
- HE 187/2002. Hallituksen esitys Eduskunnalle velan vanhentumista ja julkista haastetta koskevan lainsäädännön uudistamisesta (Vanhentumislaki).
- HE 26/2003. Hallituksen esitys Eduskunnalle konkurssilainsäädännön uudistamiseksi.
- HE 83/2006. Hallituksen esitys Eduskunnalle ulosottoaareksi ja laiksi verojen ja maksujen täytäntöönpanosta sekä eräksi niihin liittyviksi laeiksi.
- Korkeimman oikeuden päätös. KKO:2010:66. Viitattu 10.2.2012. <http://www.finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/2010/20100066>
- Korkeimman oikeuden päätös. KKO:2011:60. Viitattu 10.2.2012. <http://www.finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/2011/20110060>
- Korkeimman oikeuden päätös. KKO:2007:25. Viitattu 10.2.2012. <http://www.finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/2007/20070025>
- Koulu, R & Lindfors, H. 2009. Ulosotto-oikeus. Helsinki. Edita Publishing Oy.
- L 19.3.1999/361. Laki takauksesta ja vierasvelkapanttauksesta. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 3.3.2012. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990361>
- L 22.4.1999/513. Laki saatavien perinnästä. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 3.3.2012. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990513>
- L 15.8.2003/728. Laki velan vanhentumisesta. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilla. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030728>
- Linna, T & Leppänen, T. 2003. Ulosottomenettely. Helsinki. Talentum Mediat Oy.
- Linna, T. 2008. Ulosottoaaren pääkohdat. Helsinki. Talentum Mediat Oy.
- Oikeuslaitos 2012. Konkurssi. Viitattu 5.2.2012. <http://www.oikeus.fi/5903.htm>
- Saarnilehto, A. 2003. Takauslaki. Vantaa. WSOY.

Saarnilehto, A. 2004. Vanhentumislaki. Vantaa. WSOY.

Saarnilehto, A. 2005. Pääasiat velvoitteesta. Vantaa. WSOY.

Uitto, T. 2009. Maksuvelvollisuuden lakkaamisesta. 1. painos. Kiinteistöalan Kustannus Oy.

Uitto, T. 2010. Velkajärjestely. 1. painos. Kiinteistöalan Kustannus Oy.